

ที่ระลึก

ในงานฌาปนกิจศพ

นางทรงวุฒิวารีสำรวจ

(สมบูรณ์ มุกดาประกร)



ณ ฌาปนกิจสถานกองทัพบก

วัดโสมนัสวิหาร พระนคร

๓๐ มกราคม ๒๕๐๙







ที่ระลึก

ในงานฌาปนกิจศพ

นางทรงวุฒิวารีสำรวจ

(สมบูรณ์ มุกดาประกร)



ณ ฌาปนกิจสถานกองทัพบก

วัดโสมนัสวิหาร พระนคร

๓๐ มกราคม ๒๕๐๙

คำอนุโมทนา

ธมฺโม หเว รกฺขติ ธมฺมจารึ ฉตฺตํ มหนฺตํ วิย วสฺสกาเล

ธรรมแล ย่อมรักษาผู้ประพฤติธรรม เหมือนร่มใหญ่ในฤดูฝน ฉะนั้น

ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ ทั้ง ๓ อย่างนี้ ต้องอาศัยซึ่งกันและกัน จึงจะยังพุทธศาสนาให้เจริญวัฒนาสถาพรต่อ ๆ ไปได้ตลอดกัลปาวสาน

ปริยัติ ได้แก่การเรียนรู้พระสูตร พระวินัย และพระอภิธรรม เพื่อนำไปปฏิบัติตาม

ปฏิบัติ ได้แก่การลงมือประพฤติปฏิบัติ ตามความรู้ที่ตนได้ศึกษาเล่าเรียนมานั้น เพื่อพิสูจน์ความจริง คือ สัจจธรรม และเพื่อบรรลุผล คือ สันติ

ปฏิเวธ ได้แก่การรู้แจ้งเห็นจริงซึ่งทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ซึ่งเป็นผลแห่งการปฏิบัติ อันนี้แหละ เป็นแก่นแห่งพระศาสนา

ปริยัติ เปรียบเหมือนการได้มะพร้าวทั้งลูก

ปฏิบัติ เปรียบเหมือนการปอกเปลือกมะพร้าวออกจนถึงกะลา

ปฏิเวธ เปรียบเหมือนการเจาะกะลามะพร้าวจนถึงเนื้อแล้วบริโภคเนื้อในของมะพร้าว ฉะนั้น

เจ้าภาพ ได้มาติดต่อขออนุญาตพิมพ์หนังสือ "ทางไปนิพพาน" แจกเป็นธรรมทานในงานฌาปนกิจศพ นางทรงวุฒิ-วารีสำรวจ (สมบูรณ์ มุกดาประกร) ณ ฌาปนกิจสถานกองทัพบก วัดโสมนัสวิหาร ซึ่งเป็นมารดาผู้บังเกิดเกล้า นางทรงวุฒิวารีสำรวจ เป็นผู้มีน้ำใจเลื่อมใสในทางพุทธศาสนาเป็นอย่างดี ได้ตั้งตนอยู่ในทานกุศล ศีลกุศล ภาวนากุศล อยู่เสมอมา ได้สละเวลามาเข้าปฏิบัติวิปัสสนาที่วัดมหาธาตุพระนคร เป็นผู้ตั้งใจประพฤติปฏิบัติธรรมเป็นอย่างดียิ่ง นับว่าเป็นผู้มีสารธรรมประจำใจอย่างหาได้ยาก คือ มีศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ ปัญญา บุคคลเช่นนี้พระพุทธองค์ทรงยกย่องสรรเสริญว่า เป็นผู้ถือเอาแต่แก่น นับว่าไม่เสียชาติที่ได้เกิดมาพบพระพุทธศาสนา ถึงแม้จะละโลกนี้ไปก็ถือว่า เป็นผู้ไม่

ประมาท ชื่อว่าเป็นผู้มาดีไปดี เวลาจะดับจิตจากโลกนี้ไปสู่ปรโลกก็ปรากฏว่า เป็นผู้ไปอย่างสงบดีสมกับเป็นผู้สนใจใคร่ต่อธรรมะแท้

ข้าพเจ้าเห็นว่า ผู้ตายเป็นผู้มีใจหนักแน่นในการปฏิบัติธรรม หนังสือนี้คงจะเหมาะสมแก่การพิมพ์แจกเป็นอนุสรณ์ในงานนี้ จึงได้อนุญาตให้พิมพ์แจกได้ตามความประสงค์ พร้อมทั้งขออนุโมทนาสาธุการต่อมหากุศลของบุตร, ธิดา ผู้เป็นเจ้าภาพไว้ ณ ที่นี้

ขอกุศลธรรมทานนี้ จงเป็นพลวปัจจัยอำนวยผลแด่นางทรงวุฒิวารีสำรวจ ตามสมควรแก่คติวิสัยในสัมปรายภพนั้น ๆ ด้วยเทอญ.

พระราชสิทธิมุนี

วัดมหาธาตุ คณะ ๕ พระนคร

๑๐ มกราคม ๒๕๐๙

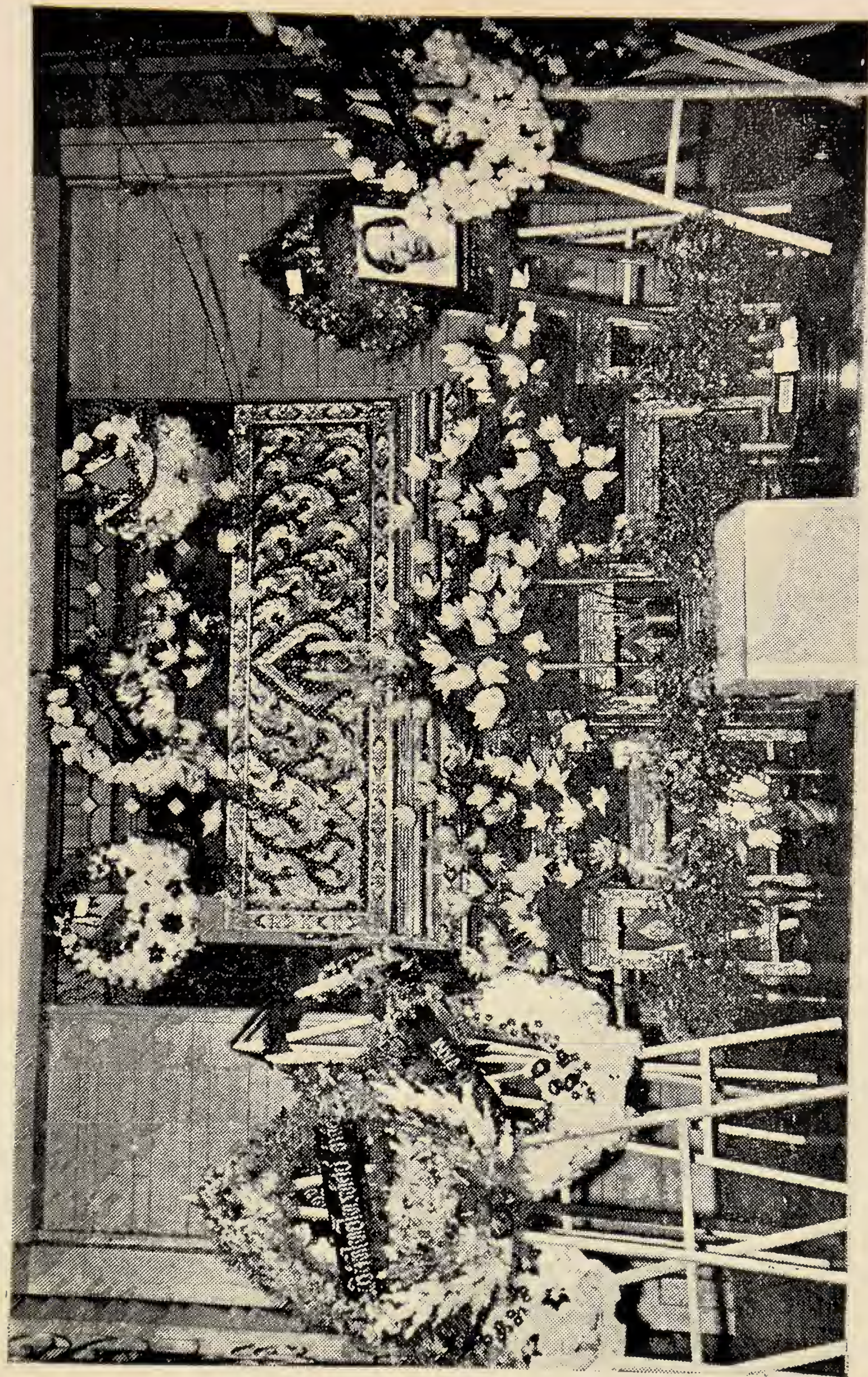


นางทรงวุฒิวารีสำรวจ

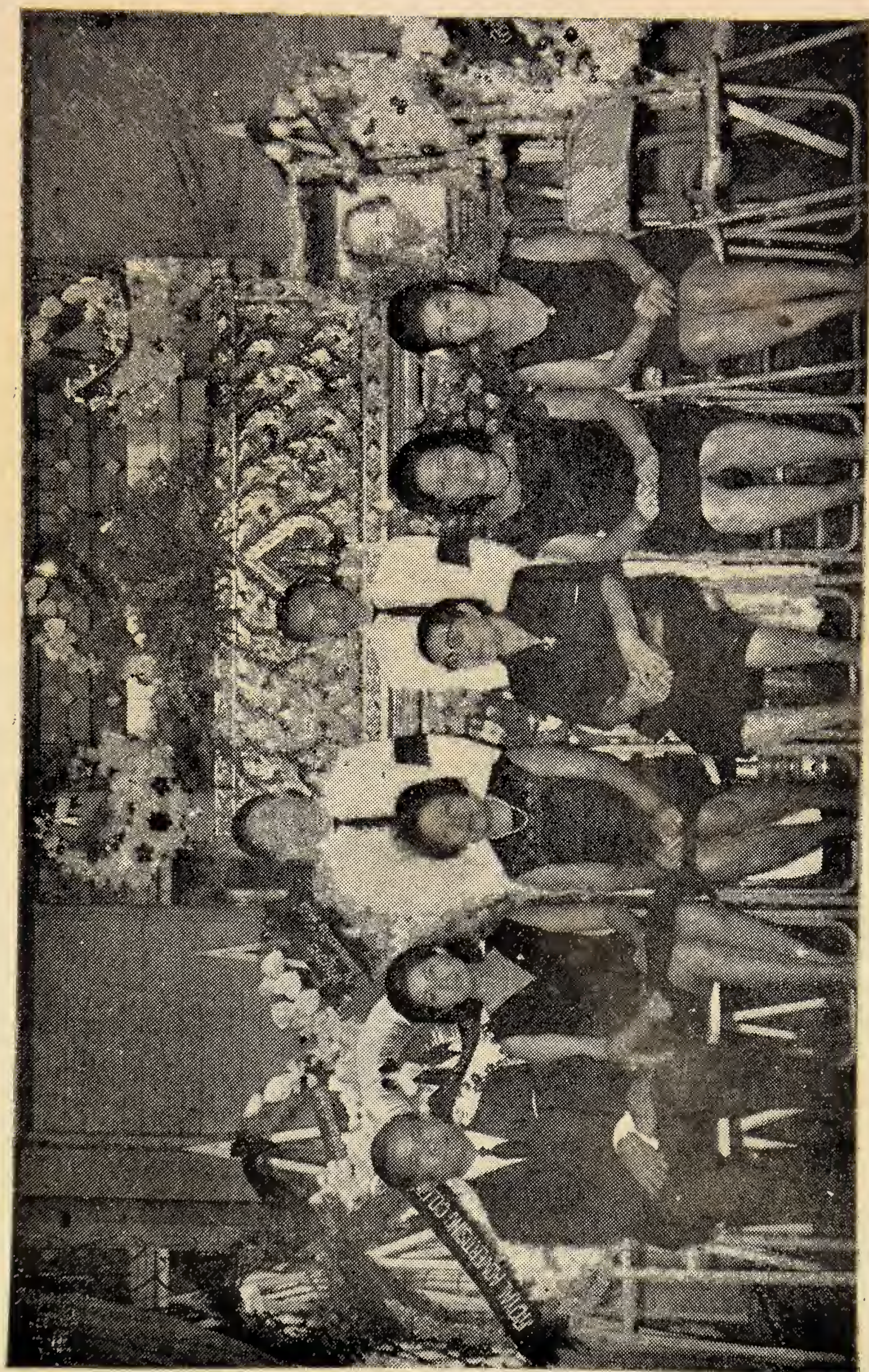
(สมบูรณ์ มุกดาประกร)

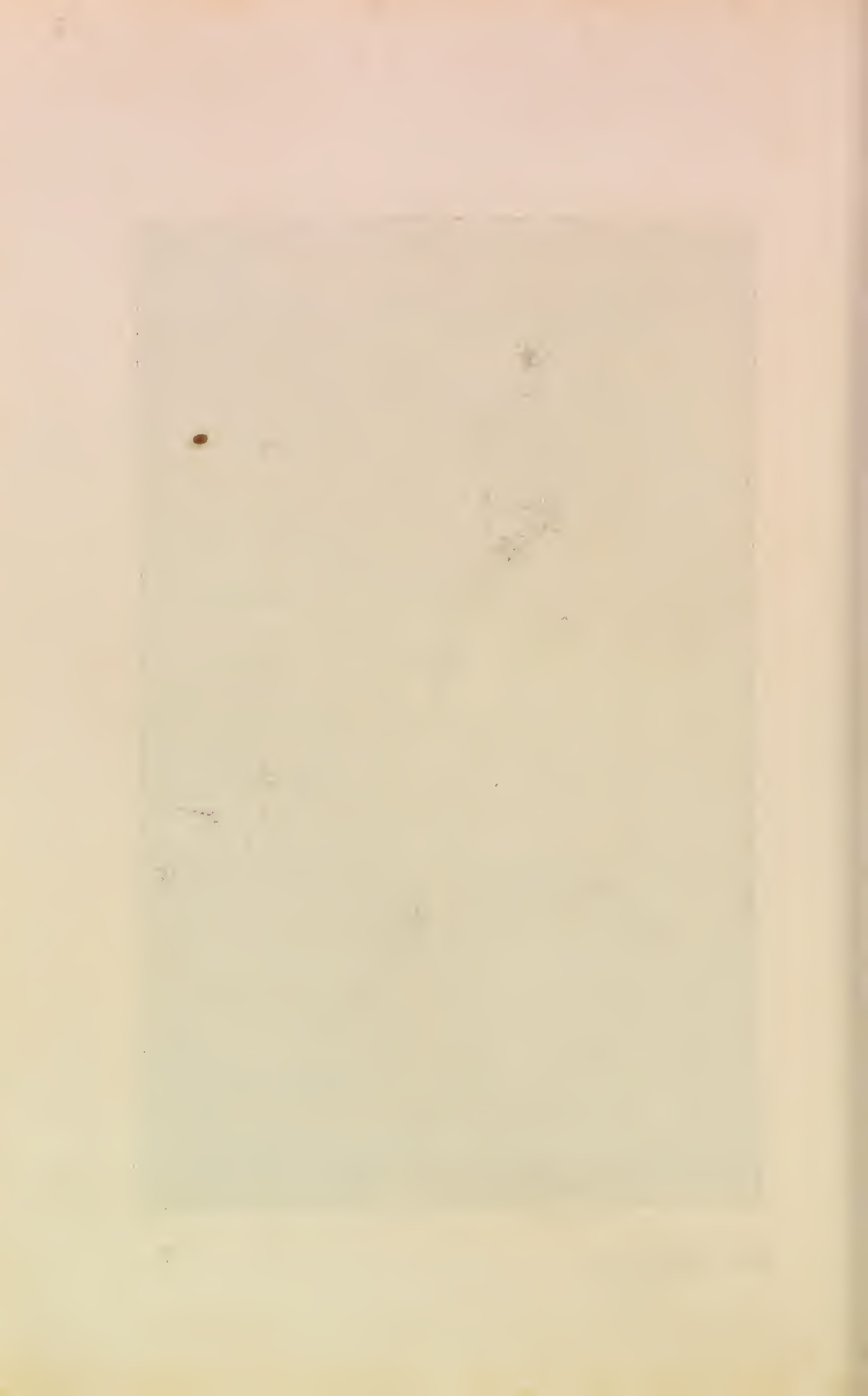
ชาตะ ๑๗ ~~เมษายน~~ พ.ย. ๒๔๔๒

มรณะ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๐๘









ประวัติคุณแม่

นางทรงวุฒิวารีสำรวจ (สมบูรณ์ มุกดาประกร)

นางทรงวุฒิวารีสำรวจ (สมบูรณ์ มุกดาประกร) เกิดเมื่อวันที่ ๑๗ ~~เมษายน~~ พ.ค. พ.ศ. ๒๔๔๒ เป็นบุตรคนที่ ๙ ของคุณตาหลวงภาษีสมบัติบริบูรณ์ (ปาน พิศลยบุตร และคุณยาย จันทร์ พิศลยบุตร) ต้นสกุล พิศลยบุตร คือ เจ้าคุณพิศนฑ์สมบัติบริบูรณ์ (ยิ้ม พิศลยบุตร) ท่านขรัวยายปราง มีบุตรด้วยกัน ๑๒ คน คือ

๑. นายซุ่นอื้ พิศลยบุตร

๒. นายดิษฐ พิศลยบุตร

๓. เจ้าจอมมารดาอ่วม (ในรัชกาลที่ ๕)

๔. หลวงสาธรราชายุทธ (ยม พิศลยบุตร)

๕. คุณหญิงเพิ่ม โชติกะพุกนะ

๖. หลวงภาษีสมบัติบริบูรณ์ (ปาน พิศลยบุตร)

๗. นางสาวเงิน พิศลยบุตร

๘. คุณจอมเอม (ในรัชกาลที่ ๕)

๙. นางสาวช่วง พิศลยบุตร

๑๐. นางสาวชุ่ม พิศลยบุตร

๑๑. นายโต พิศลยบุตร

๑๒. หม่อมศรี เทวกุล

นางทรงวุฒิวารีสำรวจ มีพี่น้องร่วมบิดามารดา ๑๒ คน คือ

๑. พระยาเพชราพิบาลนฤเบทร์ (ล้อม พิศลยบุตร)

๒. หลวงวรสิทธิ์สาราบรรณ (ลิ้ พิศลยบุตร)

๓. นางสาวยี่สุ่น พิศลยบุตร

๔. ขุนจำแนกวารี (ปราโมทย์ พิศลยบุตร)

๕. นายเล้ พิศลยบุตร

๖. นายตี่ พิศลยบุตร

๗. นายกลาง พิศลยบุตร

๘. นางกุหลาบ ประสพสิน

๙. นางทรงวุฒิวารีสำรวจ (สมบูรณ์ มุกดาประกร)

๑๐. นายคุณ พิศลยบุตร

๑๑. นางสิริ พิศลยบุตร

๑๒. พ.ต.ท. อภิสิทธิ์ พิศลยบุตร

นางทรงวุฒิวารีสำรวจ (สมบูรณ์ มุกดาประกร) สมรสกับหลวงทรงวุฒิวารีสำรวจ มีบุตรด้วยกัน ๔ คน คือ

๑. เมธา มุกดาประกร
๒. นิด (ถึงแก่กรรม)
๓. พรรณี สัมมาพันธ์
๔. วิวัฒน์ มุกดาประกร

นางทรงวุฒิวารีสำรวจ (สมบูรณ์ มุกดาประกร) ถึงแก่กรรมด้วยโรคต่อมไทรอยด์เป็นพิษ ณ โรงพยาบาลศิริราช เมื่อวันที่ ๒๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๘ เวลา ๑๒.๕๕ น. รวมอายุได้ ๖๖ ปีกับ ๖ เดือน.

คุณแม่ของลูก

ด้วยบุญกุศลแต่ปางก่อน ได้ดลบันดาลให้ลูกได้มีวาสนามาเกิดเป็นลูกของคุณแม่ในชาตินี้ คุณแม่ได้ทะนุถนอมและอบรมสั่งสอนลูกด้วยจิตใจที่มั่นคงและแน่วแน่ที่จะปลูกฝังสิ่งที่ดีงามที่คุณแม่ได้บำเพ็ญตัวอย่างให้ลูกเห็น ความรู้หน้าที่ ความอดทนหนักแน่น เมตตากรุณา ความกตัญญู และการเสียสละกับความมีจิตใจกว้างขวาง คุณแม่มุ่งหน้าที่จะพาให้ลูกได้พบแสงสว่างของชีวิต ซึ่งลูกได้เทิดทูนและบูชาอยู่ตลอดเวลา ขณะที่ครอบครัวของคุณแม่เริ่มใหญ่ขึ้น และลูก ๆ บางคนออกเรือนและเริ่มมีหลายชีวิตมารวม คุณแม่ก็ให้ความปรานีและเป็นหลักที่ให้ลูกได้รักสามัคคี และเคารพซึ่งกันและกันตามลำดับพี่น้อง คุณแม่ขา ...ลูกจะรักษาและจดจำคำสั่งสอนและความเมตตานี้ของคุณแม่ไว้ให้ยั่งยืนตลอดชีวิตของลูก ลูกได้มีความรู้สึกตัวเองอยู่เสมอ แม้แต่ขณะที่ลูกยังมีบางสิ่งบางอย่างที่ลูกต้องปรึกษาหารือ คุณแม่ยังช่วยแนะนำหาหนทางให้ลูกแก้ไขไปด้วยความเรียบร้อยทุกครั้ง ลูกคนใดมีเรื่องข้องใจแม้แต่

เล็กน้อย คุณแม่ก็เฝ้าเป็นห่วงและพยายามช่วยแก้ไขและบัด เป่าให้เบาบาง ลูกเริ่มไม่สบายใจตั้งแต่คุณแม่เริ่มเจ็บ ลูกได้เฝ้าดูอาการอย่างใกล้ชิดตลอดมา แต่โรคภัยที่ได้กวนคุณแม่เป็นโรคที่ไม่ทำให้คุณแม่มีอาการเจ็บมากนัก วันไหนคุณแม่รู้สึกสบายดี ก็ได้ไปเยี่ยมเยียนตามบรรดาญาติ ๆ ได้ตามปกติ จนกระทั่งวันหนึ่งลูกได้ทราบว่าอาการของคุณแม่แสดงว่าอาจจะเป็นโรคร้าย แต่ต่อมาร่างกายของคุณแม่เริ่มทรุดโทรมลงเรื่อยๆ ความรู้สึกในขณะนั้นไม่ทราบจะหาคำใดมาเขียนในที่นี้ ลูกรู้สึกตัวหายใจไม่ทั่วท้อง จะนั่งจะนอนก็ไม่มีความสบาย อารมณ์หงุดหงิด รู้สึกมีสิ่งหนึ่งบีบคั้นหัวใจอยู่เสมอ ลูกขลาดที่จะฟังเรื่องของคุณแม่จากหมอ แต่ก็ต้องทนรับปรึกษาการรักษาคุณแม่ทุกอย่าง ทุกเวลาลูกพร้อมที่จะเป็นทาสหมอที่จะช่วยชีวิตคุณแม่ของลูก ในสายตาของลูกรู้สึกว่าคุณแม่มีอาการไม่หนักนัก และได้พบกับหมอหลายครั้ง ผลที่ทราบก็คือ........ทางโรงพยาบาลได้วิจัยโรคถูกต้อง และรักษาถูกทางแล้ว ซึ่งก็ไม่ทำให้ลูกแจ่มใสขึ้นเลย เพราะเป็นอันรู้แน่ชัดว่า โรคของคุณแม่เป็นโรคที่ขณะนี้ไม่มีทางรักษาให้หายได้ จะรักษาก็เพียงให้มีชีวิตยืนยาวต่อไปพอสมควรเท่านั้น ในที่สุด....เหตุการณ์ที่ลูกห่วงและ

ระแวงอยู่เสมอได้เกิดขึ้นจริง ๆ ลูกอยากจะวิ่งมาหาคุณแม่ มากอดคุณแม่ อยากจะหลับตาทีเดียวให้ถึงคุณแม่ หรืออยากจะหลับไม่ตื่น โดยไม่อยากได้ยินคำว่า แม่เจ็บมาก แม่หายใจไม่ออก ระยะหลังคุณแม่พูดไม่ได้ จะต้องการอะไรหรืออยากจะรับประทานอะไรก็ต้องเขียนหนังสือให้ลูก ๆ อ่าน คุณแม่บอกว่าเวลานี้จมูกของแม่ไม่ได้กลิ่นหอมหรือเหม็น คุณแม่ขา....ลูกกราบคุณแม่ ลูกไม่สามารถจะเล่าเรื่องนี้ให้คุณแม่ฟังได้ในเมื่อลูกทราบอยู่เต็มอก คุณแม่ทรุดโทรมผิดตา ลูกเห็นคุณแม่ในครั้งนั้น ความหวังของลูกเหลือน้อย จนใจอ่อนแอที่สุด แต่ลูกก็ยังภาวนาอยู่เสมอ ขอให้คุณแม่หายเจ็บ บางคืนที่อยู่กับคุณแม่ คุณแม่หลับลูกได้ยืนมองดูคุณแม่ ดูให้เต็มตา ลูกต้องการอยู่ใกล้กับคุณแม่ตลอดเวลา แต่เวรกรรมของลูกไม่สามารถจะทำอย่างอื่นได้ นอกจากร้องไห้....และการร้องไห้ของลูกก็ต้องพยายามไม่ให้คุณแม่เห็น บางคืนคุณแม่บอกให้ลูกอยู่กับคุณแม่ก่อน แม่แน่นและหายใจไม่ออก ลูกจะสิ้นใจตายก่อนที่จะกล้าพูดกับคุณแม่ว่า คุณแม่เป็นโรคที่รักษาไม่หาย ตลอดเวลาการเจ็บของคุณแม่ คุณแม่ไม่เคยแสดงความอ่อนแอให้ลูกเศร้าใจ

พยายามระงับโรคทั้งหลายด้วยใจห่วงและเกรงใจผู้พยาบาล จนทุกคนเพิ่มความสงสาร และพยายามที่จะประคับประคองคุณแม่ที่สุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งเป็นกุศลของคุณแม่ที่ผู้พยาบาลทั้งหลายเฝ้าปฏิบัติพยาบาลคุณแม่ดีทุกอย่าง

วันที่คุณแม่จากไป คือวันที่ ๒๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๘ เวลา ๑๒.๔๕ น. คุณแม่ได้สิ้นใจด้วยอาการสงบ ความอบอุ่นน้ำตาของลูกก็ไม่ทำให้คุณแม่ฟื้น คุณแม่ขา....ต่อไปนี้ลูกกำพร้าคุณแม่แล้ว ปล่อยให้ลูกอยู่ตามลำพัง พระคุณของคุณแม่ กลิ่นเนื้อของคุณแม่....คำพูด .... เสียงหัวเราะ....เวลาหยอกล้อกับลูกในเวลาที่คุณแม่มีความสุข ทุกสิ่งทุกอย่างของคุณแม่ยังแนบอยู่กับลูกทุกวันเวลา ลูกยังรู้สึกอบอุ่นใจอยู่บ้างเมื่อเห็นญาติผู้ใหญ่มาร่วมในงานบำเพ็ญกุศลให้คุณแม่ และมานั่งเป็นประธานในพิธีของคุณแม่ และท่านผู้มีเกียรติทั้งหลาย ตลอดจนบรรดาเพื่อนฝูงของลูกได้แสดงความเคารพและอาลัยคุณแม่เป็นอันมาก คุณแม่ขา....วิญญาณคุณแม่ได้ไปสิงสถิตอยู่ในวิมานแดนสวรรค์ชั้นใดได้โปรดรับคำรำพัน ความอาลัยรักของลูกด้วย

ด้วยเดชะอำนาจแห่งกุศลจริยาทั้งมวลที่ลูกได้บำเพ็ญมาทั้งในอดีตและปัจจุบัน หากจะมีผลสะท้อนเป็นประโยชน์แก่ตัว

ลูกได้บ้าง ขอจงเป็นปัจจัยบันดาลให้ลูกได้ถือกำเนิดเป็นลูกของคุณแม่ตลอดทุกชาติไป ไม่ว่าคุณแม่ที่รักของลูกจะอุบัติในทิพยสถานอมรพิภพใด.

คำอาลัยของลูก

โอ้อาลัยใจหายเสียดายแม่ ตรอมใจแท้โทมนัสสาหัสโหย
นิวาสลูกเริดร้างร่างแลโรย อาดูรโดยแดดุจสุดดวงมาลย์
พระคุณแม่ก่อกำเนิดเกิดกายลูก แล้วพันผูกปลูกศิริเลิศพิศาล
ด้วยเมตตากรุณาหาใดปาน จงเจตน์จานเจือสุขทุกคืนวัน
ลูกทุกคนค้ำสกนธ์แม่ไม่ได้ สุดวิสัยแม่ต้องตายมลายขันธ์
เป็นเวรกรรมจำพรากต้องจากกัน ดวงชีวันแม่ไม่ฟื้นมาคืนคง
คิดพระคุณคราใดใจเจียนขาด ขออำนาจนิตยาผลานิสงส์
ที่แม่ได้ก่อบเกื้อเมื่อดำรง กุศลส่งสู่สุขสันต์สวรรคา.

พรรณี สัมมาพันธ์

คุณแม่

แม้จะเป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่า มนุษย์เราไม่อาจหลีกเลี่ยงความตายได้เลยสักคนก็ตาม แต่สำหรับการตายของคุณแม่นี้ทำให้ลูก ๆ ต้องเศร้าสลดใจเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นการขาดร่มโพธิ์ร่มไทรอันใหญ่ยิ่งที่สุดในชีวิตอีกครั้งหนึ่ง หลังจากที่ลูก ๆ ได้สูญเสียคุณพ่อมาครั้งหนึ่งเมื่อ ๑๑ ปีก่อน

ดังนั้น การขาดคุณแม่ครั้งนี้จึงทำให้ลูก ๆ ได้รับความเศร้าสลดและเสียใจเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะคุณแม่เป็นแม่ที่ประเสริฐ สมกับคำว่า "แม่" อย่างแท้จริง คุณแม่เป็น "แม่พระ" ของลูก ๆ ที่ทุ่มเททุกสิ่งทุกอย่างให้แก่ลูก ๆ ตั้งแต่เล็กจนโตด้วยจิตเมตตาตลอดมา แม้กระทั่งขณะนี้ลูก ๆ จะเติบโตกันไปหมดแล้ว และบ้างก็มีครอบครัวไปแล้วก็ตาม แต่ความห่วงใยของคุณแม่ที่มีต่อลูก ๆ นั้น มิได้เคยลดหย่อนไปกว่าเมื่อลูก ๆ ยังเป็นเด็กเล็ก ๆ อยู่เลย คงให้ความดูแลเอาใจใส่เรื่องทุกข์สุขและสุขภาพอยู่เสมอ ตลอดจนให้การปรึกษาแนะนำต่าง ๆ และช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดตลอดมา ทั้ง ๆ ที่ตัวคุณแม่เองก็ย่างเข้าสู่วัยชราแล้ว แต่คุณแม่มิได้เคยปริปากบ่นหรือ

รังเกียจเมื่อลูก ๆ ขอความช่วยเหลือเมื่อได้รับความเดือดร้อนต่าง ๆ เลย แต่ในทางตรงกันข้าม เวลาคุณแม่เองเกิดเจ็บไข้ได้ป่วย ไม่ว่าจะมากหรือน้อยก็ตาม คุณแม่ไม่เคยขอความช่วยเหลือหรือแม้แต่จะปริปากบอกลูก ๆ ได้ทราบเลย คุณแม่จะรักษาตัวของคุณแม่เองจนหายป่วยทุกครั้งไป ทั้งนี้เพราะคุณแม่เกรงว่าลูก ๆ จะต้องมีส่วนมารับความไม่สบายของคุณแม่และจะทำให้ลูก ๆ ต้องพลอยลำบากหรือเป็นกังวลไปกับคุณแม่ด้วย

คุณแม่เป็นผู้ที่ยึดมั่นอยู่ในพระพุทธศาสนาอย่างเคร่งครัด และชอบประกอบการกุศลเป็นประจำ กับมีเมตตาธรรมเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ดังนั้นการอบรมสั่งสอนลูก ๆ จึงเต็มไปด้วยการอบรมให้ยึดมั่นแต่ความดีเป็นที่ตั้ง ให้ประกอบแต่กรรมดี ให้สุภาพอ่อนโยน และรู้คุณผู้มีพระคุณ กับให้มีความเมตตากรุณาต่อผู้ที่ตกทุกข์ได้ยาก รวมทั้งให้ทำบุญสุนทานอยู่เสมอ ซึ่งลูก ๆ ก็ได้ปฏิบัติตามคุณแม่ด้วยดีตลอดมา

สำหรับทางด้านญาติพี่น้อง คุณแม่ก็เป็นอีกผู้หนึ่งที่ชอบไปเยี่ยมเยียนหาสู่อยู่เสมอ และยินดีช่วยเหลือกิจการต่าง ๆ ตามแต่กำลังและความสามารถจะอำนวยให้ ยิ่งเป็นการเจ็บ

ป่วยของบรรดาญาติพี่น้องหรือการทำบุญการกุศลอะไรต่าง ๆ แล้ว รู้สึกว่าคุณแม่จะยิ่งยินดีช่วยเหลืออย่างเต็มใจโดยมิเห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อยเสียอีกด้วย ดังจะเห็นได้อยู่เสมอว่าหากญาติพี่น้องผู้ใดเจ็บป่วยมาก คุณแม่ก็ไปเฝ้าคอยดูแลปรนนิบัติให้อยู่เสมอโดยมิได้มีความรังเกียจแม้แต่น้อยเลย

โดยปกติคุณแม่เป็นคนที่รักษาสุขภาพที่ดีคนหนึ่ง จะเห็นได้ว่าทุก ๆ ปี คุณแม่จะต้องให้แพทย์ตรวจร่างกายอย่างต่ำปีละ ๑ หรือ ๒ ครั้งเสมอมา และยิ่งกว่านั้นยังพยายามซื้อหายาดี ๆ ที่บำรุงและรักษาสุขภาพตามที่แพทย์แนะนำรับประทานอยู่เป็นประจำอีกด้วย

แม้ครั้งสุดท้ายที่จะเกิดอาการป่วยนี้ คุณแม่ก็เพิ่งผ่านการตรวจมาเพียงไม่กี่เดือน อาการป่วยของคุณแม่เริ่มด้วยการป่วยเป็นโรคไส้เลื่อนอุดตัน จึงรับการผ่าตัดและรักษาตัวที่โรงพยาบาลศิริราช จนกระทั่งแผลและอาการของโรคทุเลาลงเกือบจะหายเป็นปกติดีอยู่แล้ว โรคไทรอยด์ของคุณแม่ซึ่งเป็นมากว่า ๓๐ ปี ก็กำเริบขึ้นอีก แพทย์จึงผ่าตัดเป็นครั้งที่สอง ปรากฏว่าก้อนเนื้อไทรอยด์นี้เกิดกลายเป็นมะเร็งไปเสียแล้ว ดังนั้นหลังจากผ่าตัดไทรอยด์ได้เพียง ๑ อาทิตย์ อาการของมะเร็ง

ก็เริ่มแสดงออกอย่างเห็นได้ชัด ร่างกายซูบซีด รับประทานอาหารไม่ได้ น้ำหนักตัวลด และอาการเริ่มทรุดลงเป็นลำดับ จนกระทั่งสิ้นใจโดยสงบ เมื่อตอนกลางวัน วันที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๐๘ รวมเวลารักษาอยู่ในโรงพยาบาล ๒ เดือนเต็มพอดี คือ เข้ารักษาตัววันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๐๘ และถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๐๘ ดังกล่าว รวมอายุคุณแม่ได้ ๖๖ ปี กับ ๖ เดือน

อนึ่ง นับว่าบุญกุศลที่คุณแม่ได้สร้างสมเอาไว้ตลอดที่มีชีวิตอยู่ ได้ตอบสนองแก่คุณแม่ในบั้นปลายพอสมควร คือ คุณแม่อยากจะอยู่ใกล้แพทย์ ใกล้พยาบาล คุณแม่ก็ได้อยู่อย่างใกล้ชิดสมความปรารถนาตั้งแต่เริ่มเจ็บป่วยจนกระทั่งถึงในวาระสุดท้ายของชีวิต และยิ่งกว่านั้นตลอดเวลาที่อยู่รักษาตัวนี้ คุณแม่ก็ยังได้รับความดูแลเอาใจใส่อย่างดีเลิศ จากพี่ดวงใจ มุกดา-ประกร ซึ่งเป็นผู้ตรวจการพยาบาลอยู่ที่นั่นอีกด้วย ซึ่งทั้งนี้นับว่าเป็นแรงใจอันสำคัญที่ทำให้คุณแม่คลายความว้าเหว่และวิตกในเรื่องโรคไปได้มากทีเดียว ถึงแม้บางวัน พี่ดวงใจฯ ไม่สามารถจะไปเยี่ยมที่ตึกพยาบาลได้เนื่องจากมีงานเต็มมือ หรือป่วยก็ตาม แต่สิ่งของต่าง ๆ เช่น เครื่องดื่ม อาหารว่าง และ

ดอกไม้หอม ๆ จะถึงมือคุณแม่อยู่มิได้ขาดเลย ทำให้คุณแม่ได้ชื่นใจและปลาบปลื้มในความหวังดีเป็นอย่างมาก ถึงกับออกปากชมเชยแก่ผู้ที่ไปเยี่ยมเยียนอยู่เสมอ และแม้กระทั่งในขณะที่ลูก ๆ ของคุณแม่กำลังตระหนกตกใจและเสียใจที่คุณแม่ต้องจากไปอย่างรวดเร็วนี้ พี่ดวงใจ ฯ ก็ได้ช่วยปลอบใจและแนะนำวิธีการต่าง ๆ ให้ เช่น การขอฝากศพไว้กับโรงพยาบาล การขอรับศพออกจากโรงพยาบาล ตลอดจนให้ข้อคิดในการจัดการอาบน้ำศพ รวมทั้งได้ช่วยกรุณาโทรศัพท์บอกบรรดาญาติ ๆ ให้ทราบถึงการถึงแก่กรรมของคุณแม่อีกด้วย โดยมิได้เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อยแม้แต่น้อยเลย และในการตั้งศพสวดพระอภิธรรมอยู่ที่วัดโสมนัสนี้ ในวันที่หกของการสวดพระอภิธรรม คุณพี่วาสนา ฯ ซึ่งขณะนั้นกำลังบวชเป็นชีอยู่ที่สำนักชีสีลม ก็ได้กรุณาเชิญแม่ชีจากสำนักนั้นมาสวดพระอภิธรรมให้แก่คุณแม่อีก ๑ คืนด้วย

ดังนั้น น้อง ๆ ขอกราบขอบพระคุณคุณพี่ทั้งสองด้วยใจจริงไว้ ณ ที่นี้ด้วย และขอให้ผลบุญอันบริสุทธิ์ที่พี่ ๆ ได้ให้แก่คุณแม่นี้ ได้โปรดตอบสนองให้พี่ ๆ จงประสบแต่ความสุขความเจริญสมดังปรารถนาทุกประการ.

จากลูก ๆ คุณแม่

ขอขอบพระคุณ

ในการจัดงานศพ นางทรงวุฒิวารีสำรวจ มารดาของข้าพเจ้า นับตั้งแต่วันถึงแก่กรรมมาจนถึงวันฌาปนกิจ ได้มีท่านผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือ รวมทั้งญาติมิตรทั้งหลาย มาแสดงความเห็นอกเห็นใจให้ความช่วยเหลือและอุปการะด้วยประการต่าง ๆ เช่นร่วมบำเพ็ญการกุศล รับเป็นเจ้าภาพ แต่ละวัน

ข้าพเจ้าในนามของคณะเจ้าภาพ รู้สึกในพระคุณของท่านทั้งหลายที่ได้มีส่วนช่วยในการครั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง รวมทั้งที่กรุณาให้เกียรติมาร่วมในงานฌาปนกิจในวันนี้ด้วย จึงขอขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้โดยทั่วกัน ทั้งขอขอบพระคุณท่านเจ้าคุณราชสิทธิมุนี และคุณ ท. เลียงพิบูลย์ที่ได้กรุณามอบเรื่องต่าง ๆ ให้มาจัดพิมพ์แจกในงานศพครั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง อนึ่ง ถ้าจะมีสิ่งบกพร่องบางประการเกิดขึ้น จึงขอประทานอภัยด้วย.

พรรณี สัมมาพันธ์

มัจจุราชเอื้อมไม่ถึง

เราทุกคนรู้วันเกิด แต่ไม่มีใครรู้วันตาย
ถ้าเรานึกว่าเรายังไม่ตาย ก็เป็นความประมาทส่วนหนึ่ง
การสร้างจิตใจให้เป็นกุศล การไม่ประมาท
ถึงเวลาตายก็จะตายได้อย่างสงบสบาย อย่าตายอย่างคนมีบาป
เกิดมาแล้วก็ต้องตายด้วยกันทุกคน

อันชีวิตของคนเรานี้ ก็แปลกประหลาดพิสดารยิ่งกว่าเรื่องอ่านเล่น บางครั้งสิ่งที่เรานึกไม่ถึงว่าจะเป็นไปได้ แต่ก็เป็นไปได้ กุศลของผู้ที่เคยสร้างคุณงามความดี เป็นบารมีที่สะสมไว้ ซึ่งมองไม่เห็นด้วยตาของมนุษย์ธรรมดา แต่แล้วก็ถึงเวลาจังหวะของกรรมดีจะให้ผล ได้ช่วยผลักดันชีวิตซึ่งกำลังอยู่ในเงื้อมมือพญามัจจุราชที่เอื้อมมาฉุดให้รอดพ้นจากความตายไปได้อย่างหวุดหวิด และความดีนี้เองได้มาช่วยแยกออกจากกลุ่มความตายได้ทันท่วงที เป็นเรื่องประหลาดมหัศจรรย์ที่ควรจะนำมาคิดเพื่อเป็นคติต่อไป

เรื่องมีว่า ข้าพเจ้ามีเพื่อนที่รักใคร่กันมากผู้หนึ่ง เพื่อนผู้นี้เป็นคนดีมีศีลธรรม เห็นอกเห็นใจผู้อื่นไม่ยอมเห็นแก่ตัว เป็นข้าราชการฝ่ายปกครองอยู่ต่างจังหวัด

ครั้งหนึ่งเพื่อนผู้นี้ได้ออกจากอำเภอที่อยู่ เดินทางไปราชการที่ตัวจังหวัดปราจีนบุรี ซึ่งเป็นจังหวัดที่ตนสังกัดอยู่ เมื่อเสร็จจากงานแล้วก็เวลาจวนเที่ยง ตั้งใจว่าจะรีบกลับอำเภอที่ตนอยู่ พอดีมีเพื่อนที่ชอบพอรักใคร่ที่จังหวัดสามคน ได้เชื้อเชิญไปทานอาหารเป็นการต้อนรับ แล้วทั้งสี่คนก็เข้าไปในร้านอาหารแห่งหนึ่ง และสั่งอาหารสำเร็จรูปและที่จัดปรุงใหม่ ระหว่างรอการจัดปรุงอาหาร ทั้งสี่ก็นั่งสนทนาถึงเรื่องราวต่าง ๆ ไม่ช้าการปรุงอาหารก็เสร็จ จัดใส่จานพร้อมกับอาหารสำเร็จที่ปรุงไว้ขายตั้งแต่เช้า ตักใส่ชามตั้งโต๊ะพร้อมกัน เมื่อคนขายได้จัดโต๊ะไว้เป็นที่เรียบร้อยพร้อมทั้งช้อนส้อม โถข้าว และจานชามเครื่องจิ้มไว้เป็นระเบียบ พอเห็นโต๊ะอาหารจัดเรียบร้อย ต่างก็ชวนกันเข้าไปนั่งเตรียมรับประทาน พอตักข้าวใส่จานก็ได้ยินเสียงหวูดสัญญาณของเรือเมล์โดยสารซึ่งจอดอยู่คนละฝั่งน้ำดังขึ้นถี่ ๆ เป็นระยะ ๆ เป็นเครื่องหมายให้รู้ว่าเรือเตรียมจะออกจากท่า เพื่อนของข้าพเจ้ารีบลุกขึ้นจากโต๊ะทันที ทั้งที่อาหารกำลังจะ

เข้าปากอยู่แล้ว และบอกกับเพื่อน ๆ ว่า

"ผมต้องขอโทษ เรือจะออกอยู่แล้ว ผมจะไปหาอาหารรับประทานเอาข้างหน้า เชิญคุณไปตามสบายเถิด"

แต่เพื่อนทั้งสามไม่ยอม ขอให้ทานอาหารกันก่อน แล้วบอกว่า

"ไม่ต้องรีบร้อนหรอกน่า ทานข้าวให้สบายใจได้ ผมจะให้เด็กไปบอกนายท้ายเรือว่า อย่าเพิ่งออกเรือ ขอเวลาให้นายอำเภอกินข้าวก่อน เรือลำนั้นต้องผ่านท้องที่เราทุกวัน มันต้องรอเราแน่ เชื่อผมเถิดน่า ให้เด็กไปบอกนายท้ายดีกว่า"

นายอำเภอสั่นศีรษะแล้วพูดว่า "อย่าเลย ผมไม่ชอบทำอย่างนี้ มันเป็นการเห็นแก่ตัวเกินไป ผมไม่ยอมให้รอ ให้เขาออกตรงเวลาดีกว่า อย่าให้คนจำนวนมากมารอผมคนเดียวเลย เพราะไม่รู้ว่าใครในเรือจะมีธุระร้อน ธุระด่วน มีความจำเป็นที่จะต้องรีบไปให้ทันเวลา อย่าเอาเรื่องไม่จำเป็นมาถ่วงเวลาคนอื่นเขาเลย เขาไม่กล้าว่าต่อหน้าเรา แต่อาจแช่งด่าลับหลังก็ได้ หาว่าเราเห็นแก่ตัว เอาละผมต้องลาก่อน"

แล้วก็อำลาเดินทางออกจากร้าน ทั้ง ๆ ที่เพื่อนบอกว่าให้ทานข้าวสักสองสามคำก็ยังดี แต่นายอำเภอไม่ยอมฟังคำ

อ้อนวอนของเพื่อน รีบมาริมฝั่งเรียกเรือจ้างให้ส่งข้ามฟาก ตรงไปที่เรือเมล์โดยสารจอดอยู่ทันที เมื่อขึ้นไปถึงบนเรือแล้วก็ถามนายท้ายเรือว่า "จะรีบออกหรือจึงเป็ดหวูด"

นายท้ายเรือตอบว่า "ยังหรอกครับ ผมเป็ดหวูดสัญญาณเรียกให้เด็กคนเรือรีบกลับ เห็นว่าไปตลาดนานแล้ว เรือก็จวนได้เวลาออก ท่านนายอำเภอมีธุระจะไปไหนเชิญเถิดครับ ผมรอได้"

นายอำเภอพูดว่า "ขอบใจมากน้องชาย ฉันไม่ชอบให้คนอื่นเสียเวลาเพราะฉันโดยไม่จำเป็น อย่าได้เห็นแก่หน้าใครมิฉะนั้นจะขาดความนับถือว่าไม่รักษาเวลาตามระเบียบ"

จากนั้นไม่นานเรือก็ออกตรงเวลา นายอำเภอก็กลับมาถึงที่อยู่โดยเรียบร้อย ความจริงหากเรื่องจะลงเอยเพียงแค่นี้ก็ไม่จำเป็นจะนำมาเล่าให้ท่านฟัง เพราะข้าราชการที่เห็นอกเห็นใจประชาชนและปฏิบัติราชการโดยความซื่อสัตย์ เที่ยงตรงมีถมเถไป แต่เหตุการณ์ของเรื่องมิได้จบลงเพียงแค่นี้

พอรุ่งขึ้นจากวันนั้น มีผู้เดินทางมาจากตัวจังหวัดมาส่งข่าวให้นายอำเภอทราบว่า

"เพื่อนสามคนที่ชวนนายอำเภอรับประทานอาหารเที่ยงเมื่อวานนี้ บัดนี้ได้ถึงแก่กรรมลงแล้วทั้งสามคน"

นายอำเภอตกใจมาก เพราะไม่นึกไม่ฝันว่าจะได้รับข่าวร้ายเช่นนี้ และไม่คิดว่าจะเป็นไปได้ เพราะเพิ่งจากมายังไม่ถึง ๒๔ ชั่วโมง และยังสนทนากันอย่างสนุกสนาน บัดนี้ได้ข่าวร้ายเศร้าสลดใจอย่างยิ่ง

เมื่อผู้มาส่งข่าวเล่าให้ฟังจึงได้ทราบว่า หลังจากที่นายอำเภอได้ลงเรือข้ามฟากมาขึ้นเรือเมล์แล้ว เพื่อนทั้งสามก็ลงมือรับประทานอาหารที่จัดไว้ เมื่ออิ่มเรียบร้อยแล้วต่างก็แยกย้ายกันกลับบ้านของตนซึ่งไม่ห่างไกลกันนัก เมื่อไปถึงบ้านก็เกิดปวดท้องและท้องเดินอย่างรุนแรงทั้งสามคนเช่นเดียวกัน หมอได้ตรวจพบว่าเป็น "อหิวาตกโรค" อย่างแรง หมอได้พยายามจนสุดความสามารถ แต่พอกลางดึกในคืนวันนั้น เพื่อนทั้งสามก็หมดลมในระยะเวลาใกล้ ๆ กัน ญาติจึงรีบให้คนนำข่าวมาบอกนายอำเภอให้ทราบ เพราะเป็นเพื่อนที่รักใคร่คุ้นเคยกันมาก เป็นเรื่องที่น่าคิดว่าบุคคลที่ประกอบกรรมดี เห็นประโยชน์ส่วนรวมของผู้อื่นยิ่งกว่าประโยชน์ส่วนตัว ทางพระชี้ให้เห็นกฎแห่งกรรมดี ทั้งที่ความตายเฉียดเข้ามาใกล้ แต่ความดีได้แทรกเข้าไปขัดจังหวะฉุดออกมาให้พ้นจากความตายได้ทันท่วงที นี่ก็เป็นเรื่องของชีวิตของผู้ประกอบกรรมดีผู้หนึ่งที่น่าคิดมาก. □

สิ่งหนึ่งในน้ำใจโจร

เมื่อก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๒ เล็กน้อย มีเหตุการณ์อย่างหนึ่งได้เกิดขึ้นกับข้าพเจ้าอย่างไม่รู้จักลืมเลย ข้าพเจ้ายังจำได้ดีว่าในวันนั้น เราได้นัดเพื่อนฝูงจะไปเที่ยวที่จังหวัดลพบุรีรวมด้วยกันทั้งข้าพเจ้าเป็นสามคน ข้าพเจ้าได้จดหมายไปนัดเพื่อนฝูงทางจังหวัดลพบุรีว่า เราจะขึ้นไปเที่ยวโดยกำหนดวันแน่นอน เวลานั้นทางสายนี้เปิดขึ้นใหม่ ๆ เป็นทางที่ยาวที่สุดเพียงสายเดียวคือ กรุงเทพ ฯ – ลพบุรี

ครั้นถึงกำหนดเวลาจะเดินทางไปจริง ๆ เข้า เพื่อนทั้งสองที่นัดไว้ก็เผอิญติดธุระสำคัญไปด้วยไม่ได้ ไม่มีทางจะแก้ไขอย่างไรได้ นอกจากจะเลือกเอาว่าจะไปหรือไม่ไป ถ้าไปก็ต้องไปคนเดียว แต่ถ้าไม่ไปเพื่อนทางลพบุรีก็จะประณามได้ว่าเป็นคนเล่นตลก ตกลงเลือกเอาว่าไปคนเดียวดีกว่า ไม่อยากให้เสียคำพูด เพราะจะไปนัดเพื่อนคนอื่น ๆ ก็ไม่มีเวลาพอ จึงขับรถออกจากกรุงเทพ ฯ ไปคนเดียวแต่เช้ามืดโดยรู้สึกไม่สนุกและเงียบเหงา แต่เพื่อรักษาคำพูด

เวลานั้นระยะทางจากกรุงเทพ ฯ ถึงลพบุรี ทางไม่ค่อยจะสะดวกนัก บางแห่งถนนก็ยังไม่เรียบร้อย แต่ข้าพเจ้าก็ได้ขับรถไปถึงลพบุรีโดยเรียบร้อย เวลาก่อนเพล ได้รับการต้อนรับจากเพื่อนผู้มีอารีทางลพบุรีเป็นที่พอใจที่สุด มีการพาไปชมสวนสัตว์ ชมสถานที่ต่าง ๆ เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ พอบ่ายประมาณ ๑๕.๐๐ น. เพื่อนก็เตือนให้กลับ เพราะระยะทางระหว่างเขาแถวพระพุทธบาทมีช้างป่าโทนตัวหนึ่งกำลังอาละวาดในย่านนั้น ก่อนกลับข้าพเจ้าถือโอกาสไปเยี่ยมร้านขายของที่เคยติดต่อการค้า มีร้านหนึ่งเจ้าของผู้จัดการขอชำระหนี้สินที่ค้างอยู่มาด้วย ซึ่งข้าพเจ้าเองก็มิได้นึกฝันว่าจะได้เงินรายนี้ เพราะเพิ่งจะได้ส่งสินค้าไปยังไม่ทันถึงกำหนดจ่ายเงิน จึงจำเป็นต้องรับเงินจำนวนมากนี้ซึ่งเป็นธนบัตรปลีกย่อยส่วนมาก ต้องใช้กระดาษหนังสือพิมพ์ห่อ ซึ่งเมื่อห่อเข้าแล้ว มีขนาดห่อไม่เล็กเลย ข้าพเจ้าวางทิ้งไว้บนเบาะหลังรถเพื่อมิให้ใครสงสัยว่ามันเป็นธนบัตรอันมีค่า

เวลาผ่าน ๑๕.๐๐ น. ไปเล็กน้อย ข้าพเจ้าก็ได้ลาเพื่อนผู้อารีและผู้ที่เคยติดต่อการค้าเพื่อกลับกรุงเทพฯ ไม่อยากให้ค่ำใน

ระหว่างระยะทางเขตตำบลพระพุทธบาท ด้วยเกรงจะพบกับช้างโทนเข้า ข้าพเจ้าก็มีปืนพกโอโตเมติก ๙ ม.ม. กระบอกหนึ่งไปด้วย รู้สึกว่าอุ่นใจเพียงเล็กน้อยเท่านั้น เพราะหากพบกับพ่อช้างโทนตัวนั้นเข้า ปืนก็ไม่มีความหมายอะไรเลย นอกจากจะยิงขู่ขึ้นฟ้าให้มันหนีไป ถนนระยะนี้ไปไม่สะดวกนัก ฉะนั้นกว่าจะถึงสระบุรีประมาณ ๑๗.๐๐ น. แล้วข้าพเจ้าหยุดพักเติมน้ำมันที่ตลาดสระบุรี รู้สึกโล่งใจที่ได้ผ่านดงช้างโทนตัวนั้นมาได้ ต่อจากนั้นก็หาอาหารรับประทานที่ร้านแห่งหนึ่งในตลาด เผอิญข้าพเจ้าได้พบชายผู้หนึ่งแต่งตัวเป็นชาวชนบทเดินเข้ามาหาในร้านอาหาร ถามข้าพเจ้าว่า

"คุณครับ คุณจะไปทางไหน"

ข้าพเจ้าตอบว่า "จะกลับกรุงเทพ ฯ"

แกบอกอีกว่า ผมอยากจะขอโดยสารไปด้วยคน เพราะมันเย็นมากแล้วไม่มีรถไปอีก ผมมีความจำเป็นจะต้องกลับบ้านจริง ๆ ครับ คุณนึกว่ากรุณาผมเอาบุญเถิด"

"ตกลงจ้ะพ่อลุง ยินดีที่จะเป็นเพื่อนคุยกัน ผมก็มาคนเดียวเท่านั้น ขอเชิญรับประทานอาหารด้วยกัน เสร็จแล้วจะได้ออกเดินทางเลย"

ครั้งแรกแกไม่ยอมที่จะรับประทานอาหารร่วมกับข้าพเจ้า แต่ภายหลังเสียอ้อนวอนข้าพเจ้าไม่ได้ แกเลยรับประทานด้วย นอกจากอาหารแล้วข้าพเจ้าได้สั่งสุรามาให้แกเป็นพิเศษ ส่วนข้าพเจ้านั้นไม่ดื่มสุรา และสังเกตดูแกออกจะระวังตัวสักหน่อย สุราที่สั่งมาแกก็ไม่ค่อยจะรับประทานนัก ทั้งนี้แกอาจจะเกรงใจข้าพเจ้าก็เป็นได้ สำหรับจิตใจข้าพเจ้านั้นไม่เคยนึกรังเกียจอย่างไร เมื่อเรารับประทานอาหารเสร็จเรียบร้อยแล้ว ข้าพเจ้าชำระค่าอาหารเสร็จก็ชวนแกขึ้นรถ แกรีบขนสิ่งของของแก มีชลอม ๑ ใบ กรุด้วยใบตองสดมิดชิดเข้าใจว่าเป็นผลไม้ มีห่อกระดาษอีก ๑ ห่อ และถุงผ้าใบอีก ๑ ถุง คงเป็นเครื่องใช้ ดูแกเกรงใจข้าพเจ้ามาก ข้าพเจ้าให้แกนั่งข้างหน้าด้วยกัน เราได้คุยกันถึงดินฟ้าอากาศ เห็นว่าแกมีความรู้รอบตัวไม่แพ้คนในกรุง การคุยกันนั้นทำให้รู้สึกสนิทสนมมากขึ้น ตอนหนึ่งแกเอ่ยขึ้นว่า

"ผมรู้สึกชอบนิสัยคุณ คุณไม่เหมือนคนชาวกรุงบางคน บางคนถือตัวเอามาก นี่ผมไม่ได้ยกยอคุณ เพราะคุณเลี้ยงอาหารผม หรือให้ผมนั่งรถโดยสารมาด้วย นี่ผมพูดถึงความรู้สึกในจิตใจของชาวบ้านนอกทั่ว ๆ ไปนะครับ ผมพูดตาม

ความจริงใจไม่ยกยอใคร คุณไม่เหยียดหยามใคร ประเดี๋ยวผมก็จะถึงที่ ๆ ผมลงแล้ว จะพบกันอีกหรือไม่ก็ไม่ทราบ หรือเราจะไม่ได้พบกันตลอดชีวิตก็เพราะเราเดินกันคนละทาง"

ข้าพเจ้ารู้สึกชอบในคำพูดของแกมาก จึงบอกแกว่าไม่จริงหรอกพ่อลุง โลกมันกลม เราอาจพบกันอีกก็ได้ ถ้าพ่อลุงพบผมในถนนสายนี้หรือสายไหนก็ตาม หากผมไม่เห็นไม่ทันได้ทักก็ขอให้ตะโกนเรียกเลย และหวังว่าคราวหน้าคงมีโอกาสได้นั่งคุยกันอย่างนี้อีก

แกถอนหายใจยาว แล้วพูดขึ้นด้วยเสียงเศร้า ๆ ว่า "คนเรามันอนิจจังไม่เที่ยงนะคุณ"

ข้าพเจ้าเสริมว่า "จริง พ่อลุง คนเรามันอนิจจังไม่เที่ยง แต่ว่าถ้ามีลมหายใจตราบใด เราก็ย่อมมีความหวังตราบนั้น"

เมื่อออกจากสระบุรีนั้น ๑๗.๐๐ น. กว่าแล้ว ฉะนั้นในระหว่างทางจึงค่อย ๆ ค่ำลงทุกที เมื่อเข้าเขตจังหวัดอยุธยา เราต้องใช้ไฟหน้าอย่างแรง มองเห็นสิ่งหนึ่งทอดขวางถนนอยู่ ข้าพเจ้าชลอรถจนไปใกล้ จึงมองเห็นสิ่งที่ขวางถนนอยู่นั้นเป็นต้นกล้วยขนาดใหญ่พอดู ขนาดที่รถไม่อาจวิ่งข้ามไปได้ ทันใดนั้นก็มีชายฉกรรจ์ซึ่งแอบอยู่ข้างทาง วิ่งขึ้นมาบนถนนในมือมี

อาวุธปืนบ้าง บางคนก็มีมีด บางคนก็มีตะพดล้อมหน้าล้อมหลัง ประมาณดูคงไม่ต่ำกว่า ๕–๖ คน และข้างหลังรถก็ยังมี ข้าพเจ้าไม่นึกฝันว่าจะเกิดเรื่องเช่นนี้โดยกระทันหัน ยังตัดสินใจอะไรไม่ถูก เสียงเพื่อนร่วมทางกระซิบว่า

"ไม่ต้องกลัว คุณเฉยๆ ไว้ ผมจะจัดการกับมันเอง"

ทันใดนั้นแกก็ร้องตวาดลงไปว่า "เฮ้ย อ้ายพวกนี้หยุด"

ฉับพลันนั้นพวกเหล่าร้ายหยุดชะงัก พ่อลุงก็เปิดประตูรถออกไปอย่างไม่สะทกสะท้าน

จากแสงไฟหน้ารถและไฟฉายในมือของเหล่าร้าย ทำให้เห็นหน้าพอจะจำกันได้ เหตุการณ์ก็เปลี่ยนแปลงไปอย่างไม่นึกไม่ฝันว่าจะเกิดขึ้น คือพวกเหล่าร้ายนั้น เห็นหน้าชายคนที่ลงจากรถข้าพเจ้าต่างก็ตลึงและต่างก็ร้องออกมาได้คำเดียวว่า

"พี่"

เสียงพ่อลุงผู้นั้นพูดว่า "เออ กูเอง พวกเอ็งจะทำอะไรคุณแกไม่ได้ จะแตะต้องอะไรไม่ได้ทั้งนั้น ยกที่กีดขวางทางออก คุณท่านมีคุณกับกูมาก ข้าได้กินข้าวของท่าน ได้อาศัยรถของท่าน เอ้าเฮ้ย ช่วยยกของให้ข้าด้วย

แกพูดขาดคำ สมุน ๒ คนก็เปิดประตูรถขึ้นมายกของอันเป็นสมบัติของสหายร่วมทางของข้าพเจ้า ซึ่งข้าพเจ้าไม่ได้เหลียวไปดูว่า เจ้าพวกนั้นมันจะทำอะไรบ้างข้าพเจ้าไม่สนใจนึกแต่ว่าเมื่อไรจะพ้นจากที่นี่ไปได้ ยิ่งไปเร็วที่สุดยิ่งดี เสียงของสมุนรายงานลูกพี่ว่า

"ขนหมดแล้วพี่"

ทันใดนั้น "พ่อลุง" ซึ่งพวกเหล่าร้ายเรียกว่าพี่ก็เดินตรงมาทางข้าพเจ้าพูดอย่างสุภาพ

"ขอโทษด้วยที่ทำให้คุณตกใจ และขอบใจคุณมากที่เลี้ยงอาหารและให้โดยสารรถ ขอให้คุณไปโดยความปลอดภัยเถิด ผมขอลาที่ตรงนี้แล้ว"

ข้าพเจ้าโล่งใจถนัด พลางกล่าวขอบใจอำลาแก เข้าเกียร์หนึ่งเร่งเครื่องยนต์ แต่แล้วก็ได้ยินเสียงตะโกนอีก

"คุณครับ หยุดก่อน"

พอข้าพเจ้าห้ามล้อหยุด ในใจนึกว่ามันเรื่องอะไรกันอีก เมื่อไรจะไปพ้นจากแดนนรกนี้เสียที ทันใดนั้นพ่อลุงก็เดินถือห่อกระดาษหนังสือพิมพ์พลางส่งให้ข้าพเจ้าแล้วพูดว่า

"อ้ายเด็กมันไม่รู้มันขนของคุณลงไปด้วย ผมต้องขอโทษเอาละขอให้คุณไปโดยปลอดภัยเถอะครับ"

ข้าพเจ้ากล่าวขอบใจแก แล้วเอาห่อธนบัตรคืนมา มองดูห่อนั้นเวลานี้อยู่ในสภาพไม่สู้จะเรียบร้อย เพราะกระดาษมีรอยขาดออกบางตอน ทำให้มองรู้ว่าเป็นธนบัตรมีสีเขียว ๆ แดง ๆ แลบออกมา ข้าพเจ้าไม่ได้พิจารณาอะไรอีก เมื่อรับจากมือแกก็โยนลงบนเบาะข้างหลังทำให้กระดาษขาด เชือกที่ผูกไว้ก็ไม่สามารถคุมให้เป็นระเบียบได้ ธนบัตรเหล่านั้นก็แตกกระจายอยู่บนเบาะข้างหลังรถ ข้าพเจ้าไม่ได้เอาใจใส่ว่ามันจะอยู่ในสภาพอย่างไร เร่งเข้าเกียร์เหยียบน้ำมันวิ่งเข้ากรุงเทพฯ ทิ้งพวกสมุนและชายนั้นไว้เบื้องหลังในความมืด ภายหลังเมื่อถึงบ้านแล้ว ปรากฏว่าเงินจำนวนนั้นไม่ขาดหายไปเลยจนบาทเดียว

ตราบกระทั่งทุกวันนี้ เมื่อนึกถึงเรื่องนี้ ข้าพเจ้าหัวใจสั่น สั่นไปด้วยเหตุสองประการ คือหวาดเสียวต่อภัยอันตราย แต่ที่มันฝังลึกลงในความรู้สึกของข้าพเจ้านั้นก็คือคุณธรรมอันสูงส่งของชายผู้รับสมญาว่า "พ" ของหม่โจร เพียงข้าวหนึ่งมื้อกับโดยสารรถ แกก็ตอบแทนข้าพเจ้าด้วยกตัญญูกตเวทีอันเป็นคุณธรรมสูงล้ำค่ากว่าสิ่งทั้งหลาย และสิ่งนี้ท่านคิดหรือว่าจะเป็นของหาง่ายในน้ำใจคน อย่าว่าแต่ฝูงโจรเลย แม้ที่เรียกว่าผู้เจริญแล้วด้วยการศึกษาอย่างปัจจุบัน.

△

เรื่องเวร

เมื่อก่อน พ.ศ. ๒๕๐๐ เป็นเวลาที่ชีวิตของข้าพเจ้าต้องตกอยู่ในความทุกข์ทรมานจิตใจอย่างแสนสาหัส ทนแทบไม่ไหว เกือบจะระเบิดออกมาเป็นความบ้า เพราะข้าพเจ้าเป็นผู้ยึดถือความเป็นธรรม สิ่งใดที่เห็นว่าไม่เป็นธรรม ข้าพเจ้าไม่ยอมปฏิบัติและไม่ยอมเห็นดีด้วย การที่ข้าพเจ้าต้องตกอยู่ภายใต้บังคับบัญชาของผู้หลงอำนาจผู้หนึ่ง ที่มีจิตใจหยาบช้าเอาแต่อารมณ์ของตนเองเป็นใหญ่ เห็นแก่ตัวโดยไม่คำนึงถึงหลักธรรม แม้ใครจะเดือดร้อนก็ช่าง หวังแต่ให้ได้ผลประโยชน์ส่วนตัวก็แล้วกัน เป็นธรรมดาอยู่เองเมื่อความเห็นไม่ลงรอยกันเช่นนี้ สายตาย่อมไม่กินกัน ข้าพเจ้าก็เริ่มถูกกลั่นแกล้งอย่างไม่เป็นธรรม นอกจากนั้นข้าพเจ้ายังได้รับคำดูหมิ่นเสียดสีจากพวกประจบสอพลอ ทำนองนายว่า ขี้ข้าพลอย ใช้คำพูดแดกดันเยาะเย้ยถากถาง จนบางครั้งข้าพเจ้าแทบจะกระอักออกมาเป็นโลหิต เพราะความโกรธแค้น แต่ที่ข้าพเจ้าสามารถทนอยู่ได้ก็เพราะความซื่อสัตย์สุจริตปฏิบัติงานมาแต่เก่าก่อน เจ้านายชั้นสูงยังมีใจ

เป็นธรรมอยู่บ้าง เห็นความดีของข้าพเจ้า จึงเป็นเหมือนเกราะแก้วคอยป้องกันภัยเหล่าอธรรมไว้ได้โดยไม่สามารถสั่งให้ข้าพ-เจ้าพักงาน เพื่อหวังตำแหน่งให้ลูกน้องผู้ใกล้ชิดประจบสอพลอได้ ฉะนั้นจึงถูกแกล้งทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อให้อยู่ไม่ได้ จนลาออกไปเอง แต่ข้าพเจ้าไม่ยอมลาออก คิดว่าธรรมย่อมชนะอธรรม จึงถูกแกล้งจนประสาทเกือบเสีย หลายครั้งต้องไปนอนคิดด้วยความกลัดกลุ้มใจ เพราะทั้งเจ็บทั้งแค้น รู้สึกว่ามีอาการสมองมึนชาประสาทหลงลืมเหมือนจะหลับครึ่งตื่นครึ่ง บางครั้งเกือบจะไม่รู้กาลเวลาว่าเช้าหรือเย็นกลางคืนหรือกลางวันคล้ายกับถูกผีอำ ไม่มีสติจะคิดอะไรได้ ครั้นรู้สึกตัวก็พยายามทำใจนิ่งสงบหยุดคิดฟุ้งซ่าน นึกถึงแต่พระธรรม อาการร้ายเช่นนี้เป็นชั่วระยะหนึ่งไม่นานก็หายไป เมื่อถูกกดขี่กลั่นแกล้งมากเข้าเป็นเหตุให้ความแค้นถึงสุดขีด กลายเป็นความพยาบาทเกิดขึ้นในใจ ข้าพเจ้าหมดความอดทนหมดความอาลัยใยดีในชีวิตต่อไปแล้ว ปรารถนาให้สุดสิ้นกันที คิดว่าคนชั่วช้าสามานย์เช่นนี้อย่าให้มันมีชีวิตอยู่ในโลกต่อไปเลย เขาควรจะตายไปข้างหนึ่งแผนสังหารก็เกิดขึ้นในสมองทันที เราจะอยู่ร่วมโลกกันไม่ได้

ข้าพเจ้าจึงเตรียมการไว้เรียบร้อย และคิดว่าจะลงมือในวันสองวันนี้ อยากจะเห็นมันถูกทรมาน อยากจะเห็นมันเจ็บปวด อยากเห็นมันดิ้นตายไปต่อหน้าต่อตา เพื่อให้สมกับความแค้น ข้าพเจ้าก็เริ่มวางแผนการณ์ไว้อย่างแนบเนียนตั้งใจจะลงมือเอง เพราะความแค้นอย่างพยาบาทจะทำได้ทุกสิ่งทุกอย่างที่ไม่เคยทำมาก่อน เมื่อกำหนดวันโดยเรียบร้อยแล้วในวันนั้นรู้สึกจิตใจมันว้าเหว่ เหมือนตัวคนเดียวโดดเดี่ยวอยู่ในโลกที่กว้างใหญ่ ซึ่งมองไม่เห็นใครเป็นที่พึ่งที่จะระบายความแค้นให้ทราบได้ นอกจากอัดไว้ในอกของตัวเอง ต้องซ่อนความรู้สึกที่แท้จริงไว้ในใจไม่ยอมให้เกิดพิรุธเป็นที่สงสัยแก่ผู้อื่น แม้แต่ภรรยาและบุตร เมื่อหวนมานึกถึงบุตรและภรรยาแล้วก็สะท้อนใจ เห็นท่วงทีกิริยาบริสุทธิ์ร่าเริงอย่างไม่เดียงสา แกคงไม่ทราบว่าพ่อของแกและสามีของเธอกำลังจะเป็นฆาตกร กำลังจะเป็นผู้ร้ายฆ่าคน อีกสองวันถ้าหากว่าเธอทราบว่า ข้าพเจ้าเป็นตัวการเธอจะรู้สึกอย่างไร คิดแล้วใจหายไม่สบายใจ รู้สึกเศร้าอย่างบอกไม่ถูก ไม่ทราบจะระบายอย่างไร

เข้าไปในห้องพระกราบพระพุทธรูปและอัฐิบุพการีที่ได้ล่วงลับไปซึ่งตั้งเรียงรายอยู่ตรงหน้า คืนนั้นเป็นคืนเดือนหงาย

แต่ไม่มีความหมายอะไรสำหรับคนมีความทุกข์ความแค้น และความพยาบาทอย่างข้าพเจ้า ยิ่งนึกถึงเวลาที่จะลงมือใกล้เข้ามาก็ยิ่งกระสับกระส่าย กระวนกระวายเพราะไม่เคยมีฝีมือประหัตประหารมนุษย์ พยายามตั้งจิตให้สงบ และนึกถึงคุณพระรัตนตรัย แล้วก็ระบายความคับแค้นในใจให้พระรับทราบ และวิญญาณบุพการี ว่าข้าพเจ้าได้รับความแค้น และกำลังจะล้างแค้น ขอให้พระและวิญญาณบุพการีช่วยคุ้มครองข้าพเจ้าด้วย ข้าพเจ้าไม่เคยสร้างบาปสร้างกรรมใด ๆ มาแต่ก่อน ขอให้จิตใจข้าพเจ้าเข้มแข็ง ด้วยเจตนาอันแรงกล้า ขอให้การสังหารมนุษย์ชั่วเกิดผลสมตามประสงค์ แม้กระนั้นก็ยังรู้สึกว่าจิตใจยังไม่ปลอดโปร่ง เพราะพระพุทธรูปมิได้แสดงกิริยาเห็นดีเห็นชอบหรือคัดค้านประการใด

ขณะนั้นจิตหวนระลึกถึงพระภิกษุรูปหนึ่งที่ข้าพเจ้าเคารพนับถือมาก ข้าพเจ้าคุ้นเคยกับท่านก่อนที่จะอุปสมบท แม้ว่าท่านจะอ่อนพรรษาและอ่อนทั้งวัย แต่ข้าพเจ้าก็รู้สึกว่ายังไม่เคยมีใครถูกชะตาเท่ากับพระภิกษุรูปนี้ และข้าพเจ้าก็รู้สึกว่าท่านเองก็มีความกรุณารักใคร่ข้าพเจ้าไม่น้อยกว่าที่ข้าพเจ้าเคารพนับถือท่าน เห็นจะเป็นเพราะเรามีจิตใจตรงกัน เมื่อท่านไปบวชเป็น

ภิกษุ ท่านก็มุ่งปฏิบัติในทางธรรมอย่างเคร่งครัด สมกับท่านได้สละแล้วในโลก ข้าพเจ้าระลึกถึงพระภิกษุรูปนี้ขึ้นมาได้ก็รู้สึกจิตใจผ่องใสขึ้นมาทันที เห็นแสงเดือนสว่าง ทางเข้าวัดก็ไม่สู้จะลำบากนัก และระยะทางระหว่างบ้านกับวัดแม้จะอยู่ห่างไกลสักหน่อยแต่การไปมาก็สะดวก นึกได้เช่นนั้น ข้าพเจ้าแต่งตัวออกจากบ้านทันที พอไปถึงวัดที่สำนักของพระภิกษุผู้เป็นเพื่อนก็รีบขึ้นไปบนกุฏิ ทราบจากเด็กว่าท่านกำลังสวดมนต์ในห้อง ข้าพเจ้านั่งรออยู่ข้างนอก สนทนากับเด็กไปพลางเพื่อรอเวลาท่านสวดมนต์จบ สายตาก็มองดูรอบ ๆ บริเวณวัด เห็นหลังคาโบสถ์เหลืองอร่ามเมื่อสีทองต้องกับแสงเดือน มองเห็นสุสานที่ไว้ศพเป็นช่องเรียงเป็นแถว เห็นเมรุเผาศพถาวร ทุกสิ่งทุกอย่างที่เห็น มันเป็นสิ่งที่เตือนจิตใจให้สำนึกถึงสังขารอันไม่เที่ยงแท้แน่นอน มองดูที่สุสานก็นึกถึงร่างที่นอนเรียงรายอยู่ภายในอย่างเงียบสงบ ร่างเหล่านั้นคงจะมีทั้งดีและชั่ว บางท่านเคยพบสำมะเลเทเมาตามสถานที่หย่อนใจในราตรี พร้อมทั้งสุรานารี เต้นรำตามเสียงเพลงอย่างสนุกสนานในสถานที่มีแสงสีอันงดงามไม่เคยนึกถึงความตาย มาจบชีวิตง่าย ๆ ก็นอนสงบรวมอยู่ในสถานที่นี้ บางท่านกำลังสาวสวยสดงดงาม ความรู้

สูงพร้อมทั้งทรัพย์สินมหาศาล ชื่อหอมฟุ้งไปทั่วทิศ ใครเห็นก็ชมอยากรู้จัก แต่ต้องมาจบชีวิตกำลังสาวสวยด้วยความประมาท ต้องมานอนสงบท่ามกลางแสงเดือนในป่าช้า คงเหลือแต่ร่างที่น่าเกลียดน่ากลัว บางท่านข้าพเจ้าเคยรู้จักครั้งหนึ่งเคยรุ่งเรืองด้วยอำนาจวาสนา พร้อมด้วยทรัพย์สมบัติบริบูรณ์ตึกรามบ้านช่องใหญ่โต เครื่องบำรุงความสุขทุกอย่างที่จะหาได้ด้วยเงินตรา แต่เมื่อจบชีวิตแล้วญาติก็นำมาฝากวัด ส่วนทางบ้านมุ่งหวังที่จะช่วงชิงทรัพย์สินที่ผู้ตายเหลือทิ้งไว้ บางคนก็ยังแช่งด่าผู้ตายว่าไม่ให้ความยุติธรรม เลยนำร่างฝากไว้ที่วัดมิได้กำหนดจัดการสิ่งใดลงไป ข้าพเจ้าเคยเดินดูมีทั้งที่รู้จัก และไม่รู้จักมากมายด้วยกัน คิดแล้วก็เศร้าใจ

กำลังคิดเพลินอยู่ ภิกษุผู้เพื่อนก็ออกจากห้องกุฏิ เห็นข้าพเจ้านั่งคอยอยู่ก็ทักทายปราศรัยตามควร ข้าพเจ้ากราบท่าน ท่านจัดแจงรินน้ำชาใส่ถ้วยส่งให้ แล้วท่านก็เอ่ยขึ้นว่า

“วันนี้เธอคงมีธุระสำคัญ จึงได้มาหาอาตมาในเวลาค่ำคืนนี้”

ข้าพเจ้าอึกอักอยู่พักหนึ่ง เพราะไม่รู้จะเริ่มต้นอย่างไรถูกทั้ง ๆ ที่ท่านเคยเป็นเพื่อนที่รักใคร่กันมาก่อน จิตใจข้าพเจ้าเกิด

จะรวนเร เพราะเรื่องคอขาดบาดตายอย่างนี้ไม่ควรจะรบกวนผู้ทรงศีล แต่คิดว่าไหน ๆ ก็ตั้งใจมาแล้วก็หักใจเรียนท่านไปว่า

"ผมมีธุระสำคัญที่สุดในชีวิต อยากจะแจ้งให้หลวงพี่ทราบเป็นความลับ"

ท่านนิ่งพั่งไม่พูดอะไร เดินไปผลักบานประตูกุฏิ แล้วหันมาพยักหน้ากล่าวว่า

"เข้ามาพูดข้างในนี้ดีกว่า"

ข้าพเจ้าลุกขึ้นเดินตามท่านเข้าไปแล้วงับบานประตูไว้ ในห้องมีพระพุทธรูป และตั้งเครื่องบูชาประดับไว้อย่างสวยงาม รู้สึกหอมอบอวลไปด้วยกลิ่นธูปควันเทียน และกลิ่นผ้าเหลือง ข้าพเจ้าถือโอกาสกราบพระบูชาสามครั้ง เมื่อกราบพระพุทธรูปแล้ว ท่านก็ให้ข้าพเจ้าเริ่มเรื่องธุระกับท่าน ข้าพเจ้าก็เล่าถึงเหตุผลตั้งแต่ต้นจนสิ้นทุกสิ่งทุกอย่าง ตลอดจนได้วางแผนการณ์ที่จะล้างแค้น เวลาที่ข้าพเจ้าเล่าท่านนั่งพั่งด้วยความสงบและสนใจ จนข้าพเจ้าเล่าเรื่องจบ ท่านก็นั่งนิ่งใช้ความคิดและตรึกตรองสักครู่หนึ่ง ท่านจึงได้พูดขึ้นว่า

"อาตมาเห็นใจในเรื่องของเธอมาก สมควรแล้วที่เธอจะต้องแค้น พูดตามจิตใจของผู้ที่อยู่ในทางโลก อาตมาเห็นใจเธอ

ในเรื่องนี้ ถ้าอาตมายังไม่เข้ามาสู่ความสงบในทางธรรม ยังอยู่ในทางโลกเหมือนครั้งก่อนก็คงคิดอย่างเธอเหมือนกัน และอาจร่วมมือกับเธอด้วย คิดว่าคนชั่วชนิดนี้ ไม่ควรจะมีอยู่ในสังคมใดบ้านใดเมืองใด เพราะจะนำความเดือดร้อนมาสู่บ้านนั้นเมืองนั้น หากผู้นั้นมีวาสนามากขึ้นก็จะนำความปั่นป่วนมาสู่โลกได้ คนชนิดนี้เกิดมาเพื่อทำลาย

ข้าพเจ้าได้ยินคำพูดของท่านแล้ว รู้สึก ปีติยินดี อบอุ่น ขึ้นอย่างประหลาด และเพิ่มความเคารพท่านยิ่งขึ้นที่ท่านผู้เป็นพระภิกษุสงฆ์ทรงศีล ยังให้ความเห็นอกเห็นใจ ทำให้อุ่นใจที่ไม่ว้าเหว่อย่างเคยคิด แต่แล้วท่านก็พูดต่อไปว่า

"แต่เวลานี้อาตมาเป็นสงฆ์มิบังควรที่จะออกความเห็นในสิ่งที่ผิดต่อศีลธรรม เรื่องการฆ่าฟันกันนั้นมันมิใช่กิจของสงฆ์ที่จะส่งเสริมหรือห้ามปรามในเวลานี้ สงฆ์มีหน้าที่จะชักนำไปสู่ทางดีเท่านั้น"

ท่านพูดแล้วก็หันมามองหน้าข้าพเจ้า เหมือนจะอ่านจิตใจว่าข้าพเจ้ากำลังจะคิดอะไรอยู่ ข้าพเจ้ากำลังปลาบปลื้มใจในคำพูดของท่าน ข้าพเจ้าก้มลงกราบท่าน น้ำตาไหลซึมออกมาด้วยความดีใจ แล้วก็พูดว่า

"ขอบคุณหลวงพี่ที่ให้ความเห็นอกเห็นใจ ผมมีความอบอุ่นขึ้นอย่างประหลาด อย่างน้อยก็มีหลวงพี่องค์หนึ่งที่เห็นใจ"

แต่แล้วท่านก็กล่าวเรียบ ๆ ว่า

"ที่เธอจะทำการครั้งนี้ เหมือนกับเอาชีวิตเข้าแลกด้วยจิตใจที่เข้มแข็งไม่ยอมให้สิ่งใดมาเปลี่ยนแปลงเจตนาของเธอได้"

ข้าพเจ้าตอบว่า "จริงครับหลวงพี่ ถ้าผมไม่ได้ล้างแค้นจะอยู่เป็นคนต่อไปก็ไม่มีความสุขตลอดชาติ"

ท่านอมยิ้มอย่างเห็นใจแล้วพูดว่า

"ก่อนที่เธอจะสร้างกรรมลงไปนั้น อาตมาใคร่จะแนะนำในสิ่งที่ดีและเป็นมงคลกับตัวเธอสักอย่างหนึ่ง ไม่ทราบว่าเธอจะทำตามหรือไม่ แต่ไม่เป็นที่ขัดขวางเกี่ยวข้องการกระทำสิ่งใดของเธอเลย"

ท่านพูดแล้วก็นิ่งฟังคำตอบของข้าพเจ้า ๆ คิดแล้วจึงตอบท่านว่า

"หลวงพี่ผู้เดียวที่ผมไว้ใจ และเป็นผู้ที่เห็นใจผม สิ่งใดที่หลวงพี่แนะนำไปในทางดี ไม่ขัดต่อการกระทำของผม ๆ ยินดีปฏิบัติทุกสิ่งทุกอย่าง"

เมื่อท่านได้ยินข้าพเจ้าพูด ท่านก็แสดงความพอใจและเสริมว่า

"อาตมาเห็นว่าชีวิตเป็นสิ่งที่ไม่เที่ยงแท้แน่นอน จึงอยากจะให้สร้างความดีเสียก่อนที่จะทำอะไรลงไป คืออยากให้เธอถือศีล ๘ อยู่ที่วัดนี้กับอาตมาสัก ๘ วัน และอยากจะให้เริ่มต้นแต่วันพรุ่งนี้เพราะเป็นวันพระขึ้น ๑๕ ค่ำแล้วให้ถึงวันพระแรม ๘ ค่ำเป็นวันสุดสิ้นตามอาตมาร้องขอ ต่อจากนั้นอาตมาจะไม่ร้องขออะไรอีกเลย"

เมื่อข้าพเจ้าได้ยินเช่นนั้น ทำให้อึกอักมิได้ตอบรับทันที การที่ให้ข้าพเจ้าถือศีล ๘ วันนั้นหมายความว่า ข้าพเจ้าจะต้องยืดเวลาตามแผนการณ์ออกไปอีกหลายวัน เมื่อท่านเห็นข้าพเจ้านิ่ง ท่านก็พูดต่อไปว่า

"การที่อาตมาแนะนำให้ถือศีลนั้น ก็เพื่อเธอจะได้ชำระจิตใจให้สะอาดบริสุทธิ์เสียก่อน เพื่อกุศลอันนี้จะได้ช่วยเธอได้บ้าง"

ข้าพเจ้าทบทวนดูแล้ว คิดว่าการถือศีลเพียง ๘ วันนั้นไม่ทำให้ข้าพเจ้าเปลี่ยนแปลงจิตใจได้ นอกจากจะประวิงเวลาให้ช้าไปเท่านั้น การถือศีลก็เป็นความดีอย่างหนึ่งของท่านไม่

เสียหายอะไร เพื่อสนองความหวังดีและเห็นอกเห็นใจของท่านที่มีต่อข้าพเจ้า ก็ตกลงรับปากกับท่านว่าจะถือศีลอยู่กับท่านให้ครบ ๘ วันก่อนจะทำอะไรลงไป ท่านแสดงความพอใจและยินดีด้วย

รุ่งขึ้นข้าพเจ้าก็ลาพักงานทันที แล้วก็มาอยู่ที่วัดตามที่ตกลงไว้ ทำให้บุตรและภรรยาของข้าพเจ้าแปลกใจที่จู่ ๆ ก็เข้าวัดถือศีล ซึ่งก่อนหน้านี้ไม่เคยมีวี่แววเลย การมาอยู่และถือศีลทำให้จิตใจปลอดโปร่งขึ้น จิตใจสบาย ซึ่งแรมปีที่แล้วมาข้าพเจ้าไม่เคยมีความสบายใจเช่นนี้มาก่อนเลย หลวงพี่ท่านไม่เคยพูดและเอ่ยถึงสิ่งอะไรทั้งสิ้น นอกจากพูดสอนศีลธรรมทางปฏิบัติทั่ว ๆ ไป

ต่อจากนั้นอีก ๒ วันก็ถึงวันพระ ๘ ค่ำ เป็นวันหมดกำหนดที่ข้าพเจ้าตกลงไว้ วันนั้นท่านได้กล่าวขึ้นว่า

"อาตมาจะเล่าเรื่องจริงให้ฟังสักเรื่องหนึ่ง แม้เรื่องนี้จะเกิดขึ้นนานมาแล้วก็ดี แต่เรื่องมันก็คล้ายคลึงกับเรื่องที่เธอประสบมา เรื่องมีอยู่ว่าวัดทางชนบทวัดหนึ่ง มีพระอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิในทางวิปัสนากรรมฐาน ชื่อพระอาจารย์พรหม มีคนเคารพนับถือมากมาย มีลูกศิษย์ที่รักใคร่อยู่คนหนึ่งชื่อเจียม

วันหนึ่งที่วัดมีงานออกร้าน มีเพลง, ละครรำ และลิเก ๓ วัน ๓ คืน ซึ่งตามบ้านนอกในสมัยนั้นก็นับว่าเป็นงานสนุกสนาน เพราะนานปีจะมีสักหน ผู้คนชาวบ้านใกล้ไกลต่างชวนกันมาเที่ยวงานกันอย่างคับคั่ง ห่างจากวัดออกไปหลายคุ้งน้ำมีหมู่บ้านอยู่หมู่หนึ่ง ชาวบ้านมีอาชีพในทางทำนา ในหมู่บ้านนี้มีชายหนุ่มอยู่คนหนึ่งชื่อนายพุ่ม ซึ่งพ่อแม่แม้จะทำนาก็พอมีอันจะกิน วันนั้นนายพุ่มอยากจะไปเที่ยวงานวัดที่อาจารย์พรหมอยู่ เพราะไม่เคยไปเลย และนายพุ่มแม้จะเป็นลูกชาวนาเกิดในละแวกบ้านนั้นก็ดี แต่พ่อแม่ได้ส่งมาอยู่กับลุงที่บางกอกตั้งแต่เด็ก เพิ่งจะกลับไปอยู่บ้านนาไม่กี่เดือน ฉะนั้นเมื่อได้ทราบข่าวว่าที่วัดอาจารย์พรหมมีงานทำให้ใจจดใจจ่ออยากจะไปอย่างที่สุด ในชีวิตนายพุ่มไม่เคยมีเช่นนี้มาก่อนเลย เที่ยวชวนเพื่อนหนุ่ม ๆ ในละแวกบ้านก็ไม่มีใครเขาไปเป็นเพื่อน เพราะต่างก็ยังติดงานนวดข้าวขอร้องให้นายพุ่มรอไว้ให้วันสุดท้ายจึงจะไปเป็นเพื่อนด้วย แต่นายพุ่มไม่หันใจอยากจะไปแต่วันต้น เมื่อไม่มีใครไปเป็นเพื่อนก็ถามหนทางที่จะไปให้แน่นอนเพื่อกันหลงทาง ธรรมดาจากหมู่บ้านไปทางเรือกว่าจะถึงวัดก็หลายชั่วโมง หากจะเดินตัดทุ่งราวสองชั่วโมงก็ถึง ฉะนั้นนายพุ่มจึงเลือกเอาทางบก

แม้พ่อแม่จะห้ามปรามนายพุ่มก็ไม่ยอมฟังเสียง เพราะตั้งใจอย่างเด็ดขาดไว้แล้ว นายพุ่มออกเดินทางจากบ้านมีไม้ตะพดอันเดียวเป็นเพื่อนร่วมทาง พวกเพื่อนและพ่อแม่คิดว่าคงจะไปติดลูกสาวชาวบ้านใกล้ ๆ วัดแถบนั้นเป็นแน่

ครั้นนายพุ่มไปถึงในบริเวณวัดที่มีงาน ก็เดินเที่ยวชมงานอยู่คนเดียว ดูโน่นนิดนี่หน่อยจนมาถึงโรงละครรำ เห็นชายกลุ่มหนึ่งกำลังดูละครเพลินอยู่ เนื่องจากละครกำลังเล่นบทตลกจึงมีเสียงเฮฮาครื้นเครงทั่วไป นายพุ่มจึงเร่เข้าไปดูด้วย ขณะที่กำลังยืนดู อยู่ เหลือบ ไปเห็น หน้าชาย คนหนึ่ง ซึ่ง ยืน อยู่ใกล้ ๆ กัน นายพุ่มไม่เคยรู้จักชายคนนั้นมาก่อนเลย แต่เห็นหน้าแล้วรู้สึกไม่ถูกชะตา ให้รู้สึกชังน้ำหน้าเหมือนกับว่าเป็นศัตรูคู่อริกันมานาน ไม่ว่าชายผู้นั้นจะแสดงกิริยาสนุก หรือร่าเริงอย่างไร ก็รู้สึกขัดนัยน์ตาของนายพุ่มทุกอย่าง ชายคนนั้นไม่รู้ตัว คงตั้งหน้าดูละครและหัวเราะอย่างสนุกสนาน นายพุ่มเองก็นึกแปลกใจตนเองเหมือนกันว่า ทำไมจึงเกลียดชายคนนั้นอย่างรุนแรงถึงเพียงนี้ ทั้งที่ไม่เคยทำความเจ็บช้ำน้ำใจมาก่อนเลย

นายพุ่มยืนดูสักครู่ รู้สึกหมั่นไส้กิริยาท่าทางของชายคนนั้นจนทนไม่ไหว ลืมตัวไปวูบหนึ่ง นายพุ่มจึงใช้ไม้ตะพดที่ถือมาตีหัวชายคนนั้นเต็มแรง ทำให้ชายคนนั้นซึ่งไม่รู้ตัวถลาลงไปนอนดิ้นอยู่พักหนึ่ง คนซึ่งกำลังดูละครเรื่องสนุก ๆ แตกฮือกันขึ้น ตัวละครชะงักการเล่นกลางคัน ส่วนนายพุ่มนั้นพอได้สติรู้ตัวว่าทำอะไรลงไปแล้วก็ตกใจ เห็นคนแตกตื่นตกตลึงกันอยู่จึงถือโอกาสหนีทั้ง ๆ ที่ตัวเองก็ไม่ชำนาญทาง พวกเพื่อน ๆ ของชายคนนั้น เมื่อหายตกตลึงก็วิ่งตามหลังนายพุ่มมาทันที นายพุ่มวิ่งไปหลบอยู่ตามใต้ถุนกุฏิพักเดียว เห็นผู้คนล้อมเข้ามารอบด้านก็รู้ว่าตัวใกล้จะจนมุม ครั้นเห็นไม้กระดานใต้ถุนกุฏิแห่งหนึ่งมีช่องโหว่ พอตัวจะลอดขึ้นไปได้ จึงใช้มือเหนี่ยวโหนตัวขึ้นไปทันที ก่อนพวกติดตามจะแลเห็น พอทรงตัวได้ก็แลเห็นพระภิกษุรูปหนึ่งยืนดูอยู่ที่ชานหน้ากุฏิ นายพุ่มขณะนั้นรู้สึกตัวกลัวความผิดจนตัวสั่น ครั้นพบพระก็ก้มลงกราบ แล้วบอกว่า

"ช่วยผมด้วยเถิดครับหลวงพ่อ เขากำลังจะตามจับผม"

พระภิกษุรูปนั้น ชี้เข้าไปในห้อง นายพุ่มรีบวิ่งหลบเข้าไปในห้อง พระองค์นั้นเดินตามเข้ามา และปิดประตูห้องกุฏิ

แล้วท่านจึงสั่งให้นายพุ่มนั่งลง สงบสติอารมณ์ให้ดี และเล่าเรื่องให้ท่านฟัง ท่านรับรองว่า เมื่อนายพุ่มอยู่กับท่านจะปลอดภัย นายพุ่มค่อยหายกลัว จึงนั่งลงเล่าเรื่องตั้งแต่ตอนที่อยู่บ้าน และมีความรู้สึกอยากมาเที่ยวในงานเหลือเกิน จึงพยายามมาเที่ยวจนได้ ตลอดจนได้มาพบเห็นและเกิดเรื่องต่างๆ ขึ้นแล้วตัวโหนช่องโหว่หนีขึ้นมาบนกุฏิ เมื่อเล่าจบก็พอดีได้ยินเสียงผู้คนเดินอยู่นอกห้องขวักไขว่ และได้ยินเสียงพูดกันว่า

"หลวงพ่อคงจำวัด"

แต่อีกเสียงหนึ่งบอกว่า

"ต้องบอกให้ท่านรู้ เพราะลูกศิษย์ของท่านถูกตีหัวเป็นการลบเหลี่ยมพวกเรา และดูถูกหลวงพ่อด้วย แล้วพวกเราก็มากมายยังจับมันไม่ได้ ปล่อยให้มันลอยนวลไปได้

อีกเสียงหนึ่งกล่าวว่า

"มันไวยังกะปรอท เผลอเดี๋ยวเดียวหายตัวไปแล้ว พวกเราก็มัวตลึงอยู่ ไม่นึกว่าจะมีนักเลงดีต่างถิ่นมาเหยียบจมูก ถ้าข้าพบจะไม่ไว้ชีวิตมันแน่"

นายพุ่มได้ยินเสียงพูดหลายเสียง เต็มไปด้วยความโกรธแค้นก็นั่งตัวสั่นอยู่ในกุฏิ กราบแล้วกราบอีกให้หลวงพ่อช่วย

ท่านจึงบอกให้นั่งนิ่ง ๆ ก่อน และทำใจให้ดี ๆ ท่านจะจัดการให้เรียบร้อย หลวงพ่อก็เปิดประตูกุฏิออกไป พบลูกศิษย์ของท่านต่างแสดงความโกรธแค้น แต่ละคนถือไม้ตะพด และอาวุธอื่น ๆ ท่าทางเอาเรื่อง ถ้าพบคนต้นเหตุอย่างน้อยก็มีหวังเนื้อตัวน่วมหมดเป็นแน่ พวกลูกศิษย์ครั้นเห็นท่านอาจารย์พรหมออกมาจากห้อง ต่างก็นั่งลงไหว้ และรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นให้ทราบ ท่านอาจารย์นิ่งฟังอย่างสงบไม่พูดว่าอะไร แต่หันกลับไปหยิบไพลออกมาแล้วยื่นให้ลูกศิษย์ ชื่อเจียม ที่ถูกตี หัวโนเท่าลูกมะกรูด พลางบอกว่า

"เอาไปทาประเดี๋ยวก็ยุบ" นายเจียมลูกศิษย์คนโปรดเห็นชามใส่ไพลก็ตกใจ เพราะเมื่อเช้าหลวงพ่อสั่งให้เขาฝนไพลไว้ เมื่อเขาถามว่าจะฝนไปทำไม หลวงพ่อก็บอกว่าเอาไว้ให้ตัวเขาเอง เจียมยังหัวเราะนึกว่าท่านพูดตลกเล่น เพราะไม่นึกว่าตัวเองจะเจ็บป่วยเป็นอะไร เนื่องจากเป็นคนแข็งแรง

บัดนี้ท่านได้ยื่นชามไพลมาให้ จึงรู้ว่าท่านพูดจริงไม่ได้พูดตลกเล่นขัน ๆ ตามความเข้าใจเสียแล้ว เจียมนึกในใจว่าหลวงพ่อนี้ทายเหตุการณ์ล่วงหน้าได้แม่นยำ เสียแต่ว่าท่านไม่ได้บอกให้รู้ตัว จึงพูดอย่างน้อยใจว่า

"หลวงพ่อรู้ว่าผมจะถูกตี ทำไมไม่เตือนให้ผมรู้ตัวบ้าง เสียแรงเป็นลูกศิษย์ของหลวงพ่อแท้ ๆ ยังปล่อยให้คนอื่นมาทำได้"

หลวงพ่อจึงปลอบนายเจียมว่า

"เจียมเอ๋ย เจ้าอย่าน้อยใจเลย หลวงพ่อรู้ก็บอกเจ้าไม่ได้ เพราะมันจะเป็นการก่อเวรไม่สิ้นสุด จึงอยากจะให้พ้นเวรสิ้นกรรมกันเสียทีในชาตินี้ การที่เจ้าถูกตีหัววันนี้เป็นเวรกรรมกันมาแต่ชาติก่อน เมื่อชาติก่อนเจ้าถูกเขาฆ่า มาชาตินี้ถ้าหลวงพ่อบอกเจ้าว่าจะมีคนมาทำร้าย เจ้าก็จะต้องฆ่าเขาตาย เป็นการใช้เวรกัน เท่ากับหลวงพ่อสร้างเวรให้เจ้าต่อไป หลวงพ่ออยากจะให้หมดเวรกันแต่เพียงชาตินี้ เจียม เจ้าควรหัดเป็นคนมีความอดทน รู้จักเสียสละและการให้อภัย เวรย่อมระงับด้วยการไม่จองเวร แล้วเจ้าก็จะมีความสุข"

เมื่อท่านพูดจบแล้ว นายเจียมยังไม่หายน้อยใจ จึงกล่าวขึ้นว่า

หลวงพ่อจะให้ผมเสียสละอดทน แต่ผมถูกลอบตีหัวโดยไม่รู้ตัว ผมไม่เคยทำความเจ็บใจให้มันมาก่อนเลย แล้วหลวงพ่อ

จะให้ผมยอมแพ้มันง่าย ๆ หลวงพ่อเห็นคนอื่นดีกว่าผมเสียแล้วหรือครับ"

เจียมพูดด้วยกิริยาเศร้าโศกเสียใจ ท่านอาจารย์พรหมท่านประกอบด้วยความสุขุม จึงปลอบศิษย์รักของท่านว่า

"เจียมเอ๋ย เท่าที่เจ้าอยู่กับหลวงพ่อมา เคยเห็นหลวงพ่อมีอคติลำเอียงต่อศิษย์คนใดบ้าง เจ้าเคยเป็นศิษย์ที่ดี มีความกตัญญู เดี๋ยวนี้เจ้าหมดความนับถือไม่เชื่อฟังคำหลวงพ่อแล้วหรือ การใดที่ทำไปนั้นก็ด้วยความหวังดีต่อเจ้า และเพื่อเป็นการให้ระงับเวรในชาตินี้ และวันนี้หลวงพ่อต้องการให้เจ้าพ้นทุกข์ หลวงพ่อเป็นสงฆ์ไม่เคยหวังร้ายต่อใครมีแต่หวังดีทั้งสิ้น"

พอท่านพูดจบ เจียมก็รู้สึกตัวว่าตัวเองออกจะวู่วามและทำให้อาจารย์เสียใจ จึงตรงเข้ากราบขอโทษ พร้อมกับกล่าวว่า

"พระคุณของหลวงพ่อ ที่กรุณาผมมาตั้งแต่น้อยคุ้มใหญ่ ผมยังไม่ได้ทดแทนคุณเลย ที่พูดไปนั้นด้วยความน้อยใจเท่านั้น บัดนี้ผมรู้สึกตัวแล้ว ผมขออภัยหลวงพ่อด้วย ผมจะเชื่อหลวงพ่อ ผมจะอดทนที่ต้องได้รับความเจ็บปวด ผมจะเสียสละ และให้อภัยแก่คนที่ทำผมลับหลังโดยที่ผมไม่รู้จักตัว ขอให้หลวงพ่อ

เมตตาผมเหมือนเดิม ถ้าผมไม่มีหลวงพ่อคุ้มครอง วันนี้คงจะเจ็บมากกว่านี้"

พระผู้เป็นอาจารย์เห็นศิษย์เชื่อฟังก็พอใจ พลางบอกให้ศิษย์อื่น ๆ รออยู่ข้างนอก ชวนนายเจี่ยมเข้าไปกราบพระในกุฏิ พอนายเจี่ยมเข้าไปท่านก็ปิดประตูลงกลอน ในห้องมืดสลัว เพราะท่านได้ปิดหน้าต่างหมดทุกด้าน ท่านให้นายเจี่ยมจุดธูปเทียนบูชาพระพุทธรูปแล้วกราบพระพุทธรูป ๓ ครั้ง แล้วให้กล่าวต่อหน้าพระว่า

"ข้าขอสัญญาว่า วันนี้ข้าถูกทำร้ายโดยศัตรูที่ไม่เคยรู้จักกันมาก่อนเลย ข้าจะขออโหสิกรรมให้ และไม่ขอจองเวรจองกรรมกันต่อไป ไม่ว่าในชาตินี้หรือชาติไหน ๆ ขอพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ จงเป็นองค์พยานด้วย"

นายเจี่ยมกล่าวจบ ก็ก้มลงกราบพระพุทธรูปอีกครั้งหนึ่ง นายพุ่มซึ่งหลบอยู่ใน มุมมืดได้ ยินการ สนทนา ระหว่าง ศิษย์กับอาจารย์ทราบความตลอดหมด เมื่อศิษย์และอาจารย์เข้ามาในห้อง นายพุ่มก็จับตาดูตลอดเวลาด้วยหัวใจที่สั่นระริก เมื่อนายเจี่ยมกล่าวคำต่อหน้าพระเสร็จแล้วก็รู้สึกเบาใจ อาจารย์ก็พยักหน้าให้นายพุ่มออกมา นายพุ่มก็คลานออกมาจากมุมห้อง

นายเจียมได้ยินเสียงก๊อกแก๊กก็เหลียวไปดู เห็นคนคลานออกมาก็ตกตลึง เพราะไม่เคยนึกฝันมาก่อน นายพุ่มเมื่อคลานออกมาตรงหน้านายเจียมก็ก้มลงกราบ พลางพูดว่า

"ขอพี่จงยกโทษให้ฉันด้วย ที่ฉันทำไปเพราะอารมณ์วูบเดียวแท้ ๆ แล้วหนีมาพบท่านอาจารย์จึงรอดชีวิตมาได้ ท่านอาจารย์บอกว่าเป็นเพราะกรรมเก่าแต่ชาติก่อน เราเคยก่อเวรจองกรรมกันมา ท่านจึงขอให้เราอโหสิกรรมเสียในชาตินี้ ให้หมดเวรหมดกรรมกันเสียที ขอพี่อภัยให้ด้วย"

นายพุ่มนั้นไม่ได้กล่าวแต่เพียงคำพูดอย่างเดียว แต่สะอื้นน้ำตาไหล เนื่องจากสำนึกในความผิดของตัว นายเจียมครั้งแรกเห็นคนคลานจากที่มืดก็ตกตลึงอยู่แล้ว เมื่อนายพุ่มเข้ามากราบขอโทษ จึงเดาเรื่องถูกหมด ครั้งแรกก็ยังนึกโกรธอยู่ เพราะตัวถูกเจ็บโดยไม่รู้เรื่องราว แต่เมื่อนึกว่าตัวได้สัญญากับอาจารย์จะอโหสิกรรม และตัวเองก็ได้ประกาศต่อหน้าพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์แล้ว จิตใจก็อ่อนลง เห็นนายพุ่มร้องไห้ก็สงสาร จึงปลอบนายพุ่มว่า

"นิ่งเสียเถิดน้องชาย พี่ยกโทษให้หมดแล้ว เราไม่ขอจองเวรจองกรรมกันต่อไป เราสองคนนี้เป็นหนี้พระคุณของ

หลวงพ่อท่านที่ท่านช่วยระงับเวร ซึ่งเนื่องมาแต่ชาติก่อนให้สิ้นสุดกันไป”

ท่านอาจารย์เห็นทั้งสองปรองดองกันได้เรียบร้อย ก็มีความพอใจ ท่านจึงบอกให้ทั้งสองรับศีลห้าจากท่านพร้อมกัน เสร็จแล้วทั้งสองก็กล่าวคำอโหสิกรรมต่อหน้าพระพุทธรูปในกุฏินั้นพร้อมกันอีกครั้งหนึ่ง นายพุ่มอ่อนกว่านายเจียมสองปี จึงถือนายเจียมเป็นพี่ ต่อจากนั้นมาทั้งสองคนก็รักใคร่กันมาก และสามารถตายแทนกันได้ จึงเป็นเรื่องที่ศัตรูกลายเป็นมิตร เรื่องนี้ชาวบ้านแถบนั้นเล่าให้ลูกหลานฟังกันตลอดมา และที่วัดนั้นต่อมาเมื่อจัดงาน ทางวัดก็ห้ามคนถือตะพดเข้าไปเที่ยวในบริเวณงานอีก ใครจะถือติดมือไปก็ต้องไปฝากไว้ที่ประตูทางเข้าในงาน โดยทางวัดจัดให้มีคนคอยรับฝากให้ความสะดวก และก็เป็นตัวอย่างของงานวัดอื่น ๆ ต่อมา

เมื่อข้าพเจ้าได้ฟังเรื่องราวที่พระท่านเล่านั้น ก็มาครุ่นคิดถึงเรื่องของตัวเอง จิตใจรวนเรตัดสินใจอะไรไม่ถูก เพราะระยะที่ได้ถือศีล นั้นได้ เปลี่ยน จิตใจ ของ ข้าพเจ้าให้ เบาบางจากความแค้นลงไปมาก คิดถึงเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น เมื่อข้าพเจ้า

ได้ล้างแค้นได้สมประสงค์ ข้าพเจ้าก็คงจะไม่มีความสุขอย่างที่หวัง เพราะมือกฎหมายก็คงจะจัดการกับข้าพเจ้า ข้าพเจ้าอาจถูกคุมขังหรืออาจถูกประหาร ผลที่ได้รับมันยิ่งร้ายเสียกว่าการทรมานใจเนื่องจากความแค้นมากมาย ถ้าข้าพเจ้าจะยึดการให้อภัย ความอดทน และการเสียสละ เหตุการณ์ต่าง ๆ คงจะคืนดีมาเอง และข้าพเจ้าก็ได้ชื่อว่าชนะใจตัวเอง บัดนี้ข้าพเจ้าได้สำนึกว่า การที่ข้าพเจ้าคิดแก้แค้นทำลายชีวิตคนเป็นทางผิด ข้าพเจ้าได้ตกลงใจเลือกเดินทางที่ถูกต้องแล้ว จิตใจข้าพเจ้าปลอดโปร่งขึ้น ความอาฆาตมาตรร้ายผ่อนคลายลง ข้าพเจ้าไม่รู้สึกทรมานใจเหมือนก่อน

รุ่งเช้าวันสุดท้ายที่ข้าพเจ้าครบกำหนดถือศีลวันที่ ๘ พอดีข้าพเจ้าไปหาพระภิกษุผู้ชี้ทางสว่างให้แก่ข้าพเจ้า แล้วนั่งสนทนากับท่านอยู่ชั่วครู่ เรียนว่าข้าพเจ้านอนไม่หลับข้องใจในเรื่องต่าง ๆ ที่ได้ยินได้ฟัง แต่รู้สึกว่าจิตใจสบายขึ้นกว่าเดิม ท่านได้ฟังเช่นนั้นก็หัวเราะและพูดว่า

"นั่นแหละจิตเราเกิดกุศลขึ้นแล้ว การอดทน การเสียสละและการให้อภัยนั้น ถ้าใครยึดถือได้ก็ย่อมทำให้จิตใจสงบเกิด

ความสุขแก่ผู้นั้น และถือว่าเป็นผู้ชนะจิตใจตนเองได้ขั้นหนึ่ง อันผู้ใดได้ก่อความชั่วไว้ กรรมย่อมจะสนองผู้นั้นไม่ช้าก็เร็ว ฉะนั้นที่เธอคิดจะแก้แค้นด้วยชีวิตนั้นมันเป็นการก่อเวรขึ้น ไม่สมควรที่เธอจะเข้าไปเกี่ยวข้องให้เกิดเวรขึ้น ตามสนอง จองล้างกันตลอดไปไม่สิ้นสุด อาตมาจึงอยากจะห้ามตั้งแต่ตอนแรกที่เธอมาระบายความแค้นออกมาให้ทราบแล้ว แต่อาตมาคิดว่าหากห้ามเวลานั้นคงไม่สำเร็จ ถือสุภาษิตโบราณว่า น้ำเชี่ยวอย่าขวางเรือ อาตมาจึงให้ความเห็นอกเห็นใจและคล้อยตามไปก่อน ทำให้เธอคลายความตึงเครียดลงบ้าง เพราะอย่างน้อยก็ยังมีผู้เห็นอกเห็นใจ หากเวลานั้นถ้าอาตมาห้ามปราม ในขณะที่เธอกำลังโกรธแค้นย่อมมุมานะทำสิ่งที่ไม่สมควรลงไป เพราะคนเรามีความอวดดีประจำตัวไม่มากก็น้อย ยิ่งห้ามก็เหมือนยิ่งยุ อาตมาจึงได้ประวิงเวลาไว้ เพื่อให้เธอได้ผ่อนคลายอารมณ์แค้นลงและให้เธอได้คิดภายหลัง แล้วบัดนี้การที่เธอได้ตัดสินใจยอมอโหสิกรรมนั้น อาตมามีความพอใจและตรงความประสงค์ของอาตมา ปล่อยให้กรรมชั่วสนองผู้สร้างเองดีกว่า จงคอยดูไป อาตมาว่าไม่ช้ากรรมนั้นคงสนองแน่"

ข้าพเจ้าได้ฟังท่านให้โอวาท จิตใจก็ผ่องใสสดชื่นขึ้น ข้าพเจ้ากราบท่านแล้วพูดว่า "หลวงพี่รู้เรื่องนายพุ่มละเอียดมาก ผมคิดว่าหลวงพี่คงเป็นศิษย์อาจารย์พรหมคนหนึ่ง"

ท่านยิ้มแล้วตอบว่า "มิได้ นายพุ่มเป็นปู่ทวดของอาตมา"

"ข้าพเจ้าจึงว่า กระผมรู้สึกผิดชอบแล้วครับหลวงพี่ ผมจะอดทนต่อไป และเสียสละ และจะให้อภัยแก่เขาผู้นั้น"

แล้วข้าพเจ้าก็เข้าไปกราบพระพุทธรูปขออโหสิกรรม ไม่จองเวรจองกรรมต่อไปตั้งแต่บัดนี้ และตั้งใจว่าถ้าหากถูกกลั่นแกล้งอย่างไรอีกข้าพเจ้าจะอดทนและให้อภัยและคิดถึงทางธรรมว่า ให้ทุกข์แก่ท่าน ทุกข์นั้นถึงตัว เมื่อคิดได้จิตใจก็สบายไม่ทุกข์ทรมานเหมือนอย่างเดิม เพียงระยะ ๘ วันที่ข้าพเจ้าได้เข้าวัด เปลี่ยนจิตใจของข้าพเจ้าผิดกันเป็นคนละคน

หลังจากข้าพเจ้ากลับเข้าทำงานแล้ว ทุกสิ่งเปลี่ยนแปลงไปอย่างประหลาด การกลั่นแกล้งทำลายจิตใจก็เกือบจะไม่มี เห็นจะเป็นเพราะข้าพเจ้าอดทนให้อภัย หน้าตาคงจะเปลี่ยนจากความเคร่งเครียดมายิ้มแย้ม จึงทำให้ทุกอย่างเข้าสู่ระดับปกติ

ต่อจากนั้นไม่นานนักเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงไปอย่างนึกไม่ถึงก็เกิดขึ้น ผู้บังคับบัญชาที่เคยกลั่นแกล้งทางจิตใจ เกือบจะทำให้ข้าพเจ้าเป็นบ้าเป็นหลังเสียผู้เสียคน จวนจะเป็นผู้ร้ายใจเหี้ยมก็หมดอำนาจวาสนาดับแสงลงท่ามกลางความรุ่งเรือง ซึ่งตัวเองก็ไม่เคยนึกฝันมาก่อน พวกประจบสอพลอก็พากันตีตนออกห่าง ที่คอยติดหน้าตามหลังก็หายไปสิ้น ข้าพเจ้าก็ได้ลืมเรื่องเก่า ๆ และได้อโหสิกรรมให้อภัยสิ้นแล้ว เมื่อเห็นกรรมตามสนอง ก็อดมีใจที่จะนึกสงสารมิได้ และก็คิดถึงคำว่า "ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว" ยังยืนยงคงอยู่ไม่อับแสงลบล้างสิ่งที่ข้าพเจ้าเคยคิดว่า "คนที่สร้างกรรมชั่วแต่กลับได้ดี" บัดนี้กรรมชั่วได้ตามสนองเห็นผลทันตาแล้ว จากนั้นข้าพเจ้ารู้สึกว่าชีวิตช่างมีความหมาย โลกเต็มไปด้วยความสดชื่นน่าพิสมัย ทุกสิ่งทุกอย่างเต็มไปด้วยชีวิตจิตใจ แม้แต่ต้นไม้ดอกไม้ดอกหญ้าช่างสวยสดงดงามเหมือนจะยิ้มรับ อันคนเรายามสุขนั้นมองเห็นทุกสิ่งทุกอย่างสดชื่นเบิกบาน อันยามทุกข์มองเห็นทุกสิ่งทุกอย่างเหี่ยวแห้งมีแต่ตรมเศร้า จะแก้ไขได้ก็ด้วยที่ใจของตนเอง แต่ผู้นั้นจะต้องมีจิตใจบริสุทธิ์ มีความอดทน ให้อภัย และเสียสละ

ดังตัวข้าพเจ้าได้ประสพมาเป็นตัวอย่าง ข้าพเจ้ายังนึกถึงพระคุณของพระภิกษุผู้จูงข้าพเจ้าออกจากที่มืด มาสู่แสงสว่างที่สดชื่นซึ่งเป็นชีวิตใหม่ ที่ได้ปรับปรุงจิตใจสดใสบริสุทธิ์มองดูโลกได้ทุกแง่ ข้าพเจ้าจะขอจดจำพระคุณอันนี้จนกว่าชีวิตจะหาไม่.

หมายเหตุ: คำว่า "ข้าพเจ้า" นั้นเป็นคำที่ผู้ได้ประสพการณ์ ซึ่งไม่ประสงค์จะออกนาม ข้าพเจ้าผู้เขียนเป็นแต่เพียงผู้เรียบเรียง หากผู้ใดไม่เชื่อในกรรมดีกรรมชั่วก็ขอให้คิดว่าเรื่องอ่านเล่น เพราะเรื่องกรรมดีกรรมชั่วนั้นเป็นเรื่องเข้าใจกันยาก นอกจากจะประสบกับตัวเท่านั้น.

พิมพ์ที่ ร.พ. วัฒนกิจพาณิชย์ เยื้องโรงภาพยนต์บ้านขมิ้น ธนบุรี
นายย้อย เล้าประจง ผู้พิมพ์และผู้โฆษณา ๒๕๐๙